

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafés en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opggericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederland-cht belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

 Hofleverancier van H.M. de Koningin.	<p>N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz. VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791</p> <p>Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië</p>	 Hofleverancier van H.M. de Koningin.
---	--	---

INHOUD: Bravo! — Nogmaals Propaganda! — Het Ned.-Ind. Volkscredietwezen. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften: Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Cura o. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Begunstigers, nieuwe Leden, Contributie-verhoogingen en op Peil gebrachte contributies, benevens Abonnés sedert 23 Dec. 1919.

den op den ingeslagen weg, doch zij kan dat niet, als haar den noodigen financieelen steun onthouden wordt, wanneer van de leden zelve geen propaganda uitgaat.

Voor wat persoonlijke propaganda vermag, verwijzen wij naar de in dit nummer voorkomende opgave — sedert 23 December 1919 — van het aantal nieuwe begunstigers en nieuwe leden en van leden, die hun contributies verhoogden, dan wel op peil brachten.

Nu volge ieder lid het voorbeeld dier laatsten en bijvere zich bovendien, gebruik makende van het Propagandablaadje, om nieuwe leden tot „Oost en West” te doen toetreden. Doch niet alleen dit, doch men brenge ook die nieuwe leden er toe, mede te werken tot uitbreiding van het aantal onzer leden, opdat meer kracht kan uitgaan van „Oost en West”.

Namens het Dagelijksch Bestuur van het Hoofdbestuur:

De wd. Secretaris,
A. J. GOOSZEN.

BRAVO!

Met groote vreugde vestigen wij de aandacht onzer trouwe lezers op achterstaande lange lijst van begunstigers, nieuwe leden en contributie-verhogingen, welke ongetwijfeld mede te danken is aan de volijverige propaganda van den onvermoeiden Secretaris van het Hoofdbestuur der Vereeniging. Moge diens goede voorbeeld in deze veel navolging vinden, want die lijst is stellig voor verlenging vatbaar.

Red.-Com.

Nogmaals Propaganda!

Bij dit nummer werd gevoegd een Propagandablaadje met Oproep, een overzicht gevende van hetgeen „Oost en West” beoogt en is, wat het doet en eene oproeping tot aansluiting.

Commentaar is overbodig. Het doorloopen van dat blaadje zal den Lezer de overtuiging schenken, dat onze Vereeniging veel doet en nog meer wil doen en dat zij er in alle opzichten naar streeft het gestelde in de Statuten getrouwelijk na te komen.

Als eene vereeniging als „Oost en West”, uit gebrek aan medewerking en steun van de zijde van Nederlanders als Indiërs, haar werk zou moeten staken, zou dit zijn een schande voor Nederland en de Indiërs, een slag in het aangezicht der geheele natie, van blank en bruin, koren op den molen der revolutionairen. Daarom moet „Oost en West” blijven bestaan, zij moet voorwaarts blijven schrij-

Het Ned.-Ind. Volkscredietwezen. *)

door O. P. Besseling.
(Onze Koloniën. Baarn, Hollandia-Drukkerij.)

Onder de wijzen, waarop men eene veelomvattende aangelegenheid van economisch-financieelen aard kan bespreken, lijkt het voor mij een kort bestek, het beste toe, om van de te boek gestelde feitelijke uitkomsten het voornaamste mede te deelen.

In dit geschrift wordt in het begin gewezen op den grondlegger en stootgever aan dit Volkscredietwezen, wijlen De Wolff van Westerroode; denzelfden, op wiens onvergankelijke verdiensten ik in den „Tijdspiegel” van April 1918 wees, in het artikel „Denemarken als voorbeeld in coöperatie voor Indië.”

In 1897 zette deze man, destijds Assistent-Resident van Poerwokerto, in een artikel in het „Tijdschrift van Nijverheid en Landbouw”, dat zeer de aandacht trok,

*) Op verzoek van den schrijver overgenomen uit „De Tijdspiegel”.

Ik zing de lof der

Monarch

Schrijfmachine

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & Co
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG.

<p>Dameskleeding naar Maat en Confectie steeds nieuwe Modellen</p> <p>Bontmantels grote sortering</p>	 Den Haag Spuistraat 8 166	<p>Modes uitgebreide collectie Hoeden laatste modellen uit Parijs</p> <p>Rijkleeding naar Maat</p>
---	---	--

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162^A. TEL. 4782. DEN HAAG.

De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”

Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139

levert alle soorten BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BAKKETBAKKERSARTIKELN.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:

Bilderdijkstraat 143
Regentesselaan 55
Noordeinde 192
Fred. Hendriklaan 189
Reinkenstraat 34
Theresiastraat 50

te v. d. Boschstr. 53
Keizerstraat 24
Weimarstraat 59a
Beeklaan 329
Bezuidenhout 134
Trompstraat 37

Valeriusstraat 72
Korte Poten 26
Koningin Emmaplein 6
Vaillantlaan 394

W1

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting. 172

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. V. D. VEEN.

H. S. VAN HASSELT

139

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon N. 3158

Middelbare School v. Handel en Administratie, SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT. 130

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist hoeft te worden na het aflopen der 2e klasse.

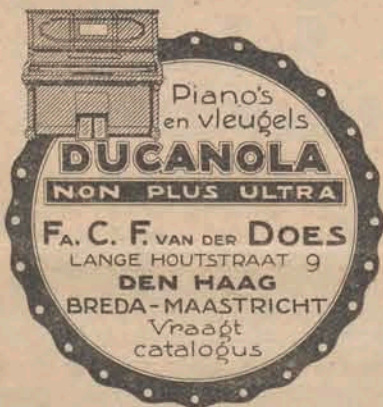
De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJMSTRA.

PERRY & CO.

Kalverstraat 93-95-97-99 - AMSTERDAM

ARNHEM - UTRECHT - 's-GRAVENHAGE

HUTKOFFERS

133

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding
Dameskleeding
Indische Uitrustingen
Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

zijn ideeën uiteen: „hoe de tani, inlandsche landbouwer, door 't verlenen van een doelmatig en opvoedend crediet uit den staat van verval en armoede zou kunnen worden opgeheven en zich zou kunnen onttrekken aan den doodelijken greep van den woekeraar.” (Zie Besseling blz. 6 en 7.) Dit nu was de zaadkorrel, waarop ik toen doelde, als door dezen bekwaamen gaardier te kiemen gelegd. „Beminnelijk optimisme!” zegt B. over de denkbeelden van hem, „die vol bewondering voor de nuttige uitwerking der door hem bestudeerde Raiffeisensche- en Schulze-Delitsche Volsbanken, op het sociale en economische leven van den boerenstand, vooral in Duitschland en Italië, meende, dat, mits slechts den tani practisch het nut van samenwerking in de dessa werd getoond, deze, geholpen door den krachtigen steun en leiding van de Europeesche en inlandsche bestuursambtenaren, binnen niet al te langen tijd in staat zou zijn, om credietinstellingen zelf te beheeren en economisch te benutten voor zijn bedrijf.”

Wat echter desalniettemin in het 20-jarig tijdsverloop bereikt is, moge nog ver van de Wolff's ideaal af staan, het is toch belangwekkend genoeg, om kort aan te geven hoe de stand van zaken is in onze dagen. De onder volgende gegevens zijn echter ontleend aan het Verslag van het Volkseredietwezen tot Juli 1919.

Het ambtelijke personeel in het belang van het V.C.W. was op eind Juli '19: 303, w.v. 280 inlandsche functionarissen. De 83 Afdelings- of Volsbanken hadden op eind '18 bijna 24 miljoen gulden aan uitstaande leeningen, verdeeld over ruim 480.000 schuldbewijzen. Het grootste deel der bedrijfsmiddelen bestond tot ruim 17 miljoen uit deposito's. Met het sparen gaat het nog slecht; de spaargelden der inboorlingen zijn bij elkaar slechts een halve ton, die der Europeanen echter meer dan 8 ton. Ongeveer de helft werd geleend voor landbouw en veeteelt; 8 ton voor handelsdoeleinden, de rest was vooral voor ambacht en nijverheid, visscherij, aankoop en herstellingen aan huizen, delging van schulden. Het totaal der in 1918 debiteuren geworden personen bedroeg bijna 570.000. De rente bedroeg voor het grootste aantal banken meer dan 12 pCt., meestal 15 pCt. Dat klinkt in Europeesche ooren wel hoog, maar in een betrekkelijk kapitaal-arm land als Indië is de onderlinge leenrente in doorsnee veel hooger; 30 tot 50 pCt. zijn geen zeldzaamheid. Wat den achterstand betreft, dus hetgeen na den vervaltijd nog niet was terugbetaald, dit was ruim 10 pCt. op eind 1918, terwijl aan dubieuze en wanbetalende debiteuren moest worden afgeschreven bijna 31 ton of 1 1/4 pCt., zoodat men op grond hiervan kan zeggen, dat het volksfatsoen, blijkens de stiptheid in afbetaling, van den Indonesiër hoog staat, vooral als men bedenkt, dat achterstand en afschrijving voor een groot deel het gevolg zijn van het onoordeelkundig toestaan en uitgeven van leeningen.

Een tweede soort credietinstellingen, die in vele opzichten, en sterk, afwijken van de evengenoemde, zijn de dorpsbankjes. Hun aantal bedroeg op eind 1918 ruim 2800; zij leenden in 1918 aan ruim 650.000 personen ongeveer 7 1/2 miljoen uit; tegen 1917 is het bedrijf wat teruggegaan: het bedroeg toen ruim 685.000 personen en ruim 8.7 miljoen. Toch moet deze achteruitgang in vele opzichten als een geluk worden aangemerkt, want er kon worden en er is inderdaad meer gewerkt aan hechtermaking, aan reorganisatie en aan ontwikkeling van het coöperatief karakter daarvan. Op dien achteruitgang zijn o.m. ook economische moeilijkheden, wellicht ook de griep, van invloed geweest. Door de uitbarsting van den Keloed moesten de uitstaande leeningen van 12 dessabankjes, tot een bedrag van f 4600, worden afgeschreven en een groot gedeelte daarvan komt ten laste van de Blitarsche Afdelingsbank. Deze dorpsbankjes worden met een beginkapitaal, dat in den regel niet meer bedraagt dan f 200, zeer zelden stijgt boven de f 1000 en dat tegen matige rente geleend wordt van de afdelingsbank van het ressort, opgericht. De beheerders ervan zijn het dorps hoofd, bijgestaan door eenige medebestuurders, meestal landbouwers, in den regel analphabeten; 4 à 5 zulke banken vormen een kring, die den boekhouder-schrijver bezoldigen. De rente is 1 à 3 pCt. 's maands en dus zeer aanzienlijk geringer dan die door andere geldschietters voor dit soort van crediet bedongen.

De derde soort zijn de dorpsgraancredieteschuren of dessaloemboengs, wier doel is, om onder billijke voorwaarden aan de gemeentenaren op hun verzoek voorschotten te leenen in padi (halmrijst) als zaaizaad, loon voor het landbouwbedrijf, voor levensonderhoud in den schralen tijd of voor andere nuttige doeleinden. De rente bedraagt 25 à 40 pCt. voor het merendeel dier loemboengs; het restant berekent nog 50 pCt. Het zuiver vermogen der 10385 op eind September 1918 op Java aanwezige dessaloemboengs bedroeg, in geld 54 mil-

lioën, in padi 2 1/2 miljoen Pikols, dus bij elkaar in geld 14 miljoen (de Pikol à f 3). De schuren vertegenwoordigen eene waarde van ruim 1 1/2 miljoen, terwijl het aantal leeners bedroeg 1.422.936. De boekhouding is over geheel Java nagenoeg uniform geregeld; alle loemboengs staan in geldelijke relaties met de afdelingsbanken. Hun aantal is tegenover 1917 met 478 gedaald en men verwacht nog in de eerste jaren verdere vrij snelle daling; maar zeker is, dat in vele dessa's de loemboeng zoo is ingeweven in de dorps huishouding, dat daar de conservatieve inlandsche gemeentenaren er niet licht toe zullen overgaan haar op te heffen.

Een zeer belangrijke schakel in dezen keten van 13.000 credietinstellingen, of juistert sluitsteen en middelpunt daarvan, vormt de Centrale Kas, die in begin 1913, naar het voorbeeld der Pruisenkas, in werking trad met een maximaal werkkapitaal van 5 miljoen, waarvan echter feitelijk als grondkapitaal op eind 1918 werkzaam was f 2.875.250. Waar de uitzettingen der Volsbanken aan groot risico onderhevig zijn, is het bestaan van eene Centrale Bank, die steun verleent in moeilijke tijden, voor haar, niet alleen om deze, maar ook nog om andere redenen, van onschatbare waarde.

Op grond van wat heden is bereikt en tot stand gebracht, kan men, nu men sinds eenige jaren ginds staat in het teeken van krachtiger Geldwirtschaft, en die in de toekomst nog meer zal aansterken, voor het Volkseredietwezen geen andere dan gunstige prognose daarvoor uitspreken. Het is eene zeer goede gedachte geweest hierover voor breeder kring te spreken en Besseling heeft zich op voortreffelijke wijze door eene heldere en zaakrijke uiteenzetting van deze taak gekweten. E. SCHMALLING.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Overzee-Instituut.

Onze eminente mannen in de handelswereld wezen er reeds jaren geleden op, dat een Koloniaal Instituut, alleen voor de Koloniën, de Nederlandsche zoowel als de Ned.-Indische belangen slechts onvolledig kan dienen. In „het Overzee-Instituut”, uitgave van J. Noorduyt en Zn., Gorinchem, stelden zij daarom voor het Koloniaal Instituut uit te breiden tot een Overzee-Instituut, waarin men vindt de producten en handelsgegevens van de geheele wereld behalve Europa, en waarbij de Ned.-Indische gewesten de kern zouden vormen.

Schr. van dit artikel in het „N. v. d. D.”, de heer J. F. Lankamp, vervolgt: „Met de hier bedoelde uitbreiding zou iets grootsch, iets specifiek-Nederlandsch tot stand worden gebracht, een gebouw of paleis, dat met zijn ruime zalen en rijkdom aan producten en gegevens van alle vreemde overzee- en in het bijzonder van de eigen Koloniën, de bewondering afdwingt van landgenoot en vreemdeling, waar men elken dag inlichtingen kan inwinnen omtrent hetgeen er op de wereldmarkt voorvalt. Tendentieuze berichten, door minder scrupuleuze personen in de wereld gezonden om kapitaal te lokken, kunnen hier gecontroleerd worden, terwijl de stichting de sympathie voor Nederland in de overzeesche gewesten zou versterken, door alle verre landen met Nederland van volk tot volk in nauwere aanraking te brengen en in het bijzonder in Nederland de economische beteekenis der eigen overzeesche gewesten zoowel als hunne ontwikkeling, in het licht te stellen.”

In 1910 hebben deze vooraanstaande mannen er reeds op gewezen, dat in de naaste toekomst de groote beteekenis der ontwikkeling van N.-I. zoude liggen in een verschuiving der directe handelsbetrekkingen. Sedert is door de tijdsomstandigheden over de geheele wereld het besef levendig geworden, dat alle overzeesche gewesten als economisch zelfstandig en als volkomen gelijkwaardig moeten worden beschouwd. De vergelijking der cijfers over 1888 en 1908 toonde reeds voldoende, dat een nieuw handelsstijfperk voor Insulinde was ingetreden en het directe verkeer met Amerika, Australië en Azië spoedig den handelsomzet met Europa zoude overvleugelen. Door den oorlog is dit proces verhaast en

N.V. Autogarage „CITO”

Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

160

Luxe Verhuur-Auto's

TUINARCHITECTUUR

N.V. Clingendaalsche Kwekerij 140

CLINGENDAAL
Eigen Kwekerij

Den Haag

's-Gravenh. Muziekschool
„DE TOONKUNST”
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10-1 en 2-6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Behave volledig onderricht aan Dilettanten en Eerstbeginnenden, ook gelegenheid tot Vakstudie.

DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.

Klavier, Orgel, Solozang, Viool, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar. Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordracht-kunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds de beste resultaten worden bereikt.

VRAAGT PROSPECTUS !!!

Iedereen in Nederland heeft in zaken met N.-I. rekening te houden met de zoozeer gewijzigde handelspositie onzer rijke Koloniën.

Schrijver acht het van groot nationaal belang in Indië de aandacht te vestigen op de werkzaamheid der vaderlandsche Nederlanders, die, trots de bezwaren en tegenwerking van belangengroepen, onvermoeid blijven aansturen op het groote doel, en het als een dringende eisch beschouwen, dat het Nederlandsche volk, de groote massa, met de Nederlandsche koloniën gaat medeleven, en het daarom in de gelegenheid willen stellen de Koloniën te bezien in het werkelijke licht waarin zij zich vertoonen, d.w.z. in hun verband met andere overzeesche markten en gewesten, en hiervoor de algemeene belangstelling op te wekken.

De toekomst van Indië is zoo geweldig, dat op deze gewesten voor zaken-doeleinden steeds meer in vreemde landen de aandacht zal worden gevestigd. Daarom is het een levensbelang, dat Moederland en Koloniën niet van elkander vervreemden.

Waarom staan Nederland en Ned.-Indië niet dicht bij elkaar en kan nog altijd ieder alarmeerend bericht, nu hier, dan ginds, ontstemming te weeg brengen? vraagt schr. en antwoordt: omdat de groote massa in Nederland ongetwijfeld niet genoeg van Indië afweet. „Het weet iets van N.-I. met betrekking tot het verleden, maar het mist totaal het inzicht in de positie van N.-I. in het heden. Het weet veel te weinig van de beteekenis die N.-I. in het wereldverkeer toekomt. Ditzelfde gebrek aan inzicht weekt zich bij iedere gelegenheid, waar Nederlanders uit de overzeesche gewesten na jaren terugkeren in het vaderland en zich teleurgesteld terugtrekken. In hen verliest Nederland, afgescheiden van hun fortuin, de aangewezen krachten om van volk tot volk de toenadering in de hand te werken, die voor de blijvende samenwerking van Nederland en N.-I. thans meer dan ooit een levensvraag moet worden geacht.”

„Wij leven in een tijd,” vervolgt schr., „waarin in het bijzonder voor alle dringende economische hervormingen hare vreedzame afdoening binnen enge tijdgrenzen is afgemeten. Op economisch zoowel als op politiek gebied leiden misverstanden tot gisting en tegenover deze gisting staat de kennis der feiten, die te laat worden geopenbaard, machteloos. Daarom is het een dringende eisch dat met de toenadering van Nederland tot N.-I. door een voorstelling der feiten in bedoelden zin, in Nederland een aanvang wordt gemaakt.”

Dit alles overwegende, betuigt schr. zijn instemming met de oprichting van het Overzee-Instituut, dat beoogt die feiten naar voren te brengen en allereerst in de hoofdplaats des lands het groote publiek de beteekenis van N.-I. en zijne positie in het wereldverkeer zoo levendig mogelijk voor oogen te stellen. Het wil aan den grooten weg, in voor een ieder toegankelijke lokalen, kosteloos beschikbaar stellen alle gegevens, statistieken, bescheiden en handelsmonsters, welke de groote en snelle ontwikkeling van alle overzeesche gewesten in beeld brengen en onder de overzeesche gewesten aan de Nederlandsche overzeesche gewesten de eereplaats toekennen, die hun in de hoofdstad van Nederland van nature toekomt.

Schr. besluit: Er valt hier iets schoons tot stand te brengen, iets dat noodig is en werkelijk ten goede komt aan de moderne economische voorlichting van den meest breeden kring der burgerij. Laten wij daaraan onze sympathie schenken. Wat van N.-I. noodig is, is de duidelijke verklaring dat men het plan toejuicht.”

Duitsche goederen.

Het is opmerkelijk zooveel Duitse goederen met de laatst aangekomen schepen in Indië vanuit Holland werden aangebracht; zelfs met een Engelsch schip was dit het geval, aldus de „N. Soer. Crt.” Voornamelijk zijn het ijzerwaren, speelgoed en Kerstversierselen. Voor de firma Schlieper was de helft van de *Samarinda* bestemd. De pisoblatti van de Madoerezen worden met groote partijen uit Duitschland ingevoerd; de Amerikaansche en Japansche messen blijven daarentegen onverkocht. De

Duitsche industrie schikt zich gaarne naar de wenschen van de koopers; daarin zou het geheim schuilen, dat de Duitschers vol hoop zijn, dat zij de Indische markt wederom zullen kunnen heroveren. Een daling van prijzen, als gevolg van het instroomen van Duitse goederen, is reeds ontstaan. Hoe meer concurrentie hoe beter, wanneer de thans onmogelijk hooge prijzen slechts dalen!

De stofplaag.

Een zeer lezenswaardig artikel schrijft de bekende heer H. F. Tillema in de „Loc.” over: „een ander over de beteekenis van weg en straat voor de volksgezondheid in Indië.” Wij ontleenen er het volgende aan: „Ik heb getracht na te gaan of stof inderdaad directe hygiënische gevaren oplevert dan wel of het meer dient te worden beschouwd als een indirect gevaar. Technische en hygiënische werken loopen in dit opzicht niet parallel. De technici leggen grooten nadruk op den hinder, maar ze overschatten het gevaar ervan. Om dit te illustreeren volgt een opgave van uitspraken in de technische en hygiënische literatuur. O.a.: „Het is van algemeene bekendheid, dat de groote kindersterfte voor een groot deel is te wijten aan stof en dat het inademen van stof — organisch en on-organisch — ernstige keel-, neus- en longaandoeningen ten gevolge heeft. Dat het de oorzaak is van keelpijn, neusaandoeningen en tuberculose en dat het leidt tot slechte toestanden op sanitair gebied. Het vermindert de waarde van eigendommen en oogsten langs de groote wegen gelegen.” „Straatstof vormt een zaak van leven en dood. Tal van zomerwoningen zijn onverkoopt geworden, omdat men er last had van stof.” „Al de verwoestingen door oorlog aangericht tienmaal vernenigvuldigd, verdwijnen in het niet, vergeleken bij de vernieling door stof aangericht. Het is de oorzaak van tuberculose.” „In een land, waar de „route moderne” is aangelegd, is geen stof, de auto's kunnen er rijden zoo hard als ze willen, de eigendommen zullen er hun waarde hebben herkegen, cultures langs de wegen zullen er floreeren, les maladies microbiennes ont presque disparu, bewoners, dieren, planten zullen er een uitstekende gezondheid genieten.” „Van belang is de richting van de straat ten opzichte van ruimte en zon, de hoogte der huizen langs de straat, de beplanting. In de meeste gevallen wordt de longtering door de lucht verspreid, dank zij de fijne stofdeeltjes waaraan de bacteriën vastkleven. Typhus wordt door de lucht verspreid. Pneumonie ook.” „Vermindering van het stof op straat beteekent ook minder stof in huis.” „Straten moeten zoo geruischloos mogelijk zijn met het oog op de rust in de stad, wat een hygiënisch belang is.” „Direct gevaarlijk is het door zieke menschen of dieren geïnfecteerde stof.” „Bij de hygiëne dient men niet alleen te letten op de woning, maar ook op de plaats waar ze staat, de woonplaats, in ruimeren zin, de straten en de wegen. De aard van den ondergrond, de wijze van aanleg der straten, de aard van het plaveisel, de wijze, waarop dit wordt onderhouden en gereinigd, zijn van groote beteekenis voor de gezondheid en de bewoners.”

In verband met hetgeen de Sidin, de Bataviaasche tuinjongen op zijn kerfstok heeft, vermeld ik nog even een uitspraak over huisafval. „Er is veel over de gevaarlijkheid van huisafval geschreven en gesproken, maar goed geconstateerde gevallen van de aanwezigheid van pathogene organismen in, en de verspreiding door dien afval zijn uiterst zeldzaam.” Nu dient de afvalbak of -emmer in huis om er alle mogelijke ongerechtigheden in te doen, zooals oude verbandwatten, inhoud van spuwbakjes enz., zoodat het wel degelijk mogelijk is, dat pathogene organismen er in geraken. Die organismen kunnen er maandenlang (in Europa) in blijven leven. „Men moet het gevaar in dit opzicht niet te hoog aanslaan.” Muggen, vliegen, muizen, ratten, in een woord, allerlei ongedierte vermeerdert er zich in en kan indirect tot verspreiding van infectieziekten medewerken.

„Is dit gevaar voor verspreiding nog nooit geconstateerd, dit neemt niet weg, dat elk pogen door het aesthetische gevoel ingegeven, den afval te verwij-

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
 LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
 ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuisbezorgd.

Vraagt Prijscourant. Neemt Proef.
 TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

THE PH. VAN OMMEREN
 CORPORATION OF NEW-YORK
 New York, San Francisco (Cal.),
 42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
 Opslag van goederen, enz. enz.

Nadere inlichtingen worden gaarne
 verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

N.V. Brood- en Beschuitfabriek
„DE OUDE VETTE HEN”
 DEN HAAG
 bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuit,
 Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: **Koninginnegracht 10.**
 (over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
 en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP
1/2 DE ERVEN H. VAN DIJK
 Hofleveranciers van wijlen Z.M. den Koning
 Nieuwe Gracht 6 - Tel. 3416
UTRECHT

Leveranciers van Burger, Militaire-
 en Marine Kleeding

Indische Uitrustingen

Reiziger door het geheele land te ontbieden.

L. E. NIEUWENHUIZEN
 LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
 Groen „ (tusschensort)

Huishoudgroenten merk „Sleutels”

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

Adverteeren doet verkoopen

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 % gewaarborgd.

124

Oost-Indische Kruidenhandel „HERBA“ Halte Tjitjoeroek SS/WL Preanger (Java)

Behalve andere Indische medicinale Kruiden, ook verkrijgbaar

PARKIA POEDER

een eenvoudig doch uitstekend middel tegen Suikerziekte. Prijs f 1.50 per 1/2 bierfl. excl. verzendingskosten. Verzending onder rembours, minstens 2 flesschen als postpakket. Gebruiksaanwijzing op de flesch vermeld. 3/4

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHE
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF, 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a. Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.

Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

deren en op een geschikte manier te bewaren door den hygiënist moet worden toegejuicht, want de hygiëne heeft tot doel: bevorderen der reinheid."

Uit het bovenstaande blijkt, dat technici het gevaar voor de volksgezondheid van het stof der wegen te hoog aanslaan. Stof is in de eerste plaats in hooge mate hinderlijk, zoodat bestrijding met alle mogelijke middelen dient te worden aangemoedigd. Pas in de tweede plaats is het gevaarlijk; in de tropen, waar het vuil slordig wordt weggeworpen, wellicht meer dan in Europa.

Over wegen en straten in de tropen heb ik in mijn literatuur zoo goed als niets kunnen vinden: Ik weet uit gesprekken met hygiënisten en medici, dat het gevaar van verspreiding van infectieziekten door stof zeer gering wordt geacht, want de desinfecteerende en drogende kracht der tropische zon is zoo sterk, dat schadelijke organismen, gesteld dat ze op straat of op den weg worden gedeponeerd, zeer spoedig zullen afsterven en uitdrogen, zoodat hun gevaarlijkheid uiterst gering is. Wel vermoedt men op goede gronden, dat keel en oogaandoeningen er door in de hand worden gewerkt. Ook het gevaar van het begieten van de wegen met het vuile water uit de goten en leidingen wordt heel gering geacht, al is het natuurlijk uit een opvoedkundig oogpunt raadzaam het begieten met zuiver water te doen. Indirecte gevaren zijn er wel; ik wees reeds op het belang van de wijze van aanleg bij den stedenbouw.

Op de beteekenis voor de volkshuisvesting van verkeers- en woonstraten, op die van de breedte, op die der richting met het oog op de toetreding van licht en lucht, en vóór alles op die van de kosten, wordt in werken handelend over het woon- en het woningvraagstuk zoo nadrukkelijk gewezen, dat het niet noodig is er hier nog verder de aandacht op te vestigen. Waar hierop echter in geen der technische werken, die ik over het wegvraagstuk raadpleegde, de aandacht wordt gevestigd, meende ik goed te doen op de buitengewoon belangrijke beteekenis die de weg in dit opzicht voor de volksgezondheid heeft, te wijzen. Misschien is dit wel de hoofdzaak! Dat de weg door verkeerde afwatering of verkeerd onderhoud aanleiding kan geven tot de verspreiding van malaria-muskieten, dat men door de natuurlijke afwatering te verhinderen, heele landstroken ongezond kan maken, dat een goede weg waarover vlug verkeer mogelijk is, voor medische hulp aan de bevolking, van zeer groote beteekenis is, ook hierop zij slechts in het voorbijgaan de aandacht gevestigd.

Ook voor de economische ontwikkeling van een land zijn de wegen van primaire beteekenis en hierdoor weer voor de hygiënische; want het geld, noodig voor de vele verbeteringen der volksgezondheid, moet worden verkregen door vermeerdering van den welstand der bevolking, die nauw verband houdt met de ontwikkeling der verkeersmiddelen, terwijl de volksgezondheid de volkskracht en de energie ten zeerste beïnvloedt en deze weer noodig is voor verbetering van economische toestanden.

De beteekenis der wegen en straten voor de volksgezondheid is, zooals uit het bovenstaande blijken moge, geweldig — al hecht men er meestal de engere beteekenis aan, dat de betrekking tusschen volksgezondheid en weg onderhouden wordt door het stof en de hinderlijke geluiden van de straat. Stof is van groote beteekenis voor wandelaars, voetgangers, voor de huizen, langs de wegen voor den plantengroei, zoodat de indirecte beteekenis van het stof — om alleen dien factor van het vraagstuk te noemen, zeer groot is. De stofbestrijding als element van den invloed van weg en straat op de volksgezondheid, is dus ons aller aandacht waard.

UIT DE INDISCHE PERS.

„Rampokpartij in Bekasi" (Residentie Batavia). In den nacht van 18 op 19 October 1919, tusschen 11 en 12 uur, zijn een 25- tot 30-tal als politieagenten verkleede gewapende kamponglieden het huis binnengedrongen van één der landheeren te Bekasi.

Toen deze hen hoorde aankomen, vluchtte hij naar

Inrichting voor Complete Meubilerieing
N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK"
Tolbrugstraat 11 - BREDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeerderij
..... Matrassen

den zolder, doch nam 4 geweren mede voor zijne verdediging.

Van daar vuurde hij op de roovers, met het gevolg dat één hunner doodelijk werd getroffen en één gewond.

Drie roovers bereikten daarna den zolder, waar een hevige worsteling plaats vond.

Het zinken plafond stortte naar beneden en de vechtenden vielen op den grond. De landheer werd gebonden aan handen en voeten en met neerschieten bedreigd als hij den sleutel van de brandkast niet gaf, waarop de dieven de brandkast openden, ongeveer f 1000 daaruit namen en toen het hazenpad kozen.

De gedooide roover bleek te zijn iemand uit de kampong Tjikerang.

De autoriteiten verschenen weldra op het landgoed, doch omtrent den uitslag van het onderzoek is nog niets bekend. (Perniagaan 21 October 1919).

Aftreden van den Inlandschen Redacteur uit de Redactie van de „Sinar Sumatra". Volgens ontvangen berichten is de heer Mohamad Noer galar Radja Mahar uit de redactie van de „Sinar Sumatra" getreden.

De redeur daarvan zoude zijn, dat er geen overeenstemming van inzichten bestond tusschen hem en den hoofdredacteur den heer Lim-Koen-Hian, een persoonlijkheid, die, zooals de „Soenting" van 14 November 1919 zegt, van meening is dat hij den Inlander maar kan laten werken als een koeli.

Dit geschil kwam niet onverwacht. Het bestond reeds lang en sproot hoofdzakelijk voort uit het feit, dat de in de „Sinar Sumatra" gebruikte taal niet die van het land van Sumatra was, doch het Bataviaasch-Maleisch.

Het einde van den laatsten Woensdag van de maand Safar. Ter hoofdplaats Padang (Westkust van Sumatra) bestaat het gebruik dat, zoowel mannen als vrouwen, groot en klein, op den laatsten Woensdag van de maand Safar, van elk jaar, uit hun huis gaan met het doel de slechte geesten daartoe te verdrijven en op eene door hen uitgezochte geschikte plaats een bad te nemen, in de hoop dat gezondheid en reinheid van hart hun deel zal zijn.

In het jaar 1919 viel die Woensdag op 19 November.

Alle onderwijzers en de leerlingen van de Inlandsche scholen hadden afgesproken op dien dag te zullen gaan naar Batoe Sikabau, welke plaats gelegen is tusschen Soengei Beramas en Boengoes. („Soenting" 14 Nov. 1919).

Handel in vrouwen. De politie heeft de hand gelegd op een Chinees, oud 59 jaar, genaamd Tan-Ie-Boe, alias Y-Tan, die beschuldigd wordt van handel in vrouwen beneden den leeftijd.

Deze persoon spreekt zeer goed Engelsch en Nederlandsch en woont te Singapore, alwaar hij een bloeiend advocatenkantoor heeft.

Te voren was hij op een advocatenkantoor in functie, doch associeerde zich later met een Nederlandsch advocaat en richtte te Singapore een advocatenkantoor op.

Toen deze laatste stierf bleef hij alleen werkzaam op dat kantoor, dat een groote cliëntele heeft.

Behalve dat hij de betrekking van advocaat uitoefent, is hij ook nog van beroep geneesheer en verkoopt als zóódanig medicijnen.

Toen hij door de politie te Soerabaja in den val liep, bezocht hij Java, voorgevende handelszaken te willen regelen en vrouwen te zoeken, die voor de betrekking van doctores zouden worden opgeleid.

Hij werd gearresteerd in het Oost-Java-Hotel te Soerabaja en had in zijne omgeving reeds een 20-tal meisjes, die voor de zoogenaamde docterschool waren bestemd.

Hij ontkende eenige slechte bedoelingen te hebben, doch de aanwijzingen tegen hem waren zóó bezwarend, dat hij werd gearresteerd.

Twee der meisjes, die er zeer goed uitzagen, werden ter onderzoek in het Stadsverband te Soerabaja opgenomen.

Enige gegevens met betrekking tot het ontstaan van de hoofdplaats Soerabaja. Aan de „Pewartu Soera-

FRANSCH - DUI TSCH - ENGEL SCH
Lager- en Middelbaar Onderwijs
verstrekt de
VEREENIGING VOOR CORR. ONDERWIJS
Goedgekeurd bij Kon. Besl. van 25-10-1912, No. 35.
Vraagt prosp. en proefn. Koninginneweg 177, A'DAM.

Adverteeren doet verkoopen.

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

baja" van 22 October 1919 werd ten deze het navolgende ontleend:

Omstreeks het jaar 1450 werd het strand van Soerabaja bezocht door een Palembang of iemand van Noord-Sumatra, die zich daar vestigde in het belang van de verspreiding van het Mohamedaansche geloof. Deze persoon heette Raden Rachmad en was gehuwd met eene vrouw van vorstelijke geboorte met name Tjempe en afkomstig uit Siam en afstammelingen van een Arabisch geestelijke.

Raden Rachmad was verwant aan den Vorst van Madjapahit, Angkawidjaja, die gehuwd was met de oudste zuster van Tjempe.

Het was de moeder van deze, die Raden Rachmad naar Java zond en die daar door de vorstelijke families goed werd ontvangen.

Zelfs was men zóódanig met hem ingenomen, dat men hem niet alleen uithuwelijkte aan één der Javaansche prinsessen, doch men bouwde ten zijnen behoeve bovendien nog een paleis te Ngampel (in de nabijheid van Soerabaja), alwaar hij een 3000-tal familieleden moest onderhouden.

Raden Rachmad noemde deze plaats Ngampel Dhante, terwijl hij in de geschriften bekend is onder den naam van Soenan Ngampel.

Hij stichtte er een godsdienstschool, die zooveel vermaardheid kreeg, dat zij ook buiten Java bekend was.

Het was hem echter niet beschoren veel van de uitkomsten van zijn werk te aanschouwen.

Hij stierf te Soerabaja omstreeks het jaar 1453 en werd daar begraven.

Zijn graf verschilde niet veel van dat der andere aldaar begraven vorstelijke personen.

Het volk en ook de Javaansche grooten bewezen den persoon van Raden Rachmad steeds den grootsten eerbied door regelmatig grafbezoek en ter plaatse gebeden op te zeggen, doch de begraafplaats met zijne duizendtallen Moslimsche graven heeft plaats moeten maken voor eene militaire versterking tijdens den strijd met de Portugeezen, die aan de vestiging van Ngampel Dhante den naam Soerabaja gaven.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Viering van den geboortedag van den Chineeschen Wijze Kong-Hong-Tjoe en opening van het Lie-Hak-Hauw-gebouw (meisjesschool) te Buitenzorg.

II (Slot).

Vervolgens deelde de heer Kwee-Tek-Hoei mede, dat de resultaten van het gegeven onderwijs mochten worden gezien en prees hij de leiding van de onderwijzeres, mejuffrouw Mangold, en haar tact om met de kinderen om te gaan.

Het is aan geen twijfel onderhevig, of de meisjes kunnen bij goede leiding het op intellectueel gebied tot eene vrij groote hoogte brengen, doch dan moeten de jongens en meisjes niet in dezelfde klas vereenigd blijven om reden dat, als de meisjes zich met handwerken bezig houden, er voor de jongens niets te doen is.

Dit gebrek moest veranderd worden, doch de oplossing was niet zoo gemakkelijk te vinden, ten eerste omdat er geen geschikt gebouw te vinden was en ten tweede met het oog op de hooge kosten.

Doch ten slotte is het gelukt op dit gebouw, dat nu geopend is, beslag te leggen voor de som van f 9000 en er hypotheek op te nemen.

Het onderwijs behoeft dus niet meer te worden onderbroken en de meisjes kunnen op deze school nu het Mandarijn-Chineesch en de Engelsche taal leeren.

Mejuffrouw Wu-Chi is de onderwijzeres op de school en wordt weldra bijgestaan door eene tweede uit China afkomstige onderwijzeres.

De kosten van deze school zijn vrij hoog. De onderwijzeressen ontvangen f 250 per maand en de onderwijzeres in handwerken f 120 per maand.

De maandelijksche uitgaven bedragen f 400 of f 5000 's jaars, terwijl er slechts f 2000 beschikbaar

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE

Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM

Eusebiusbl. singel 1a, Tel. 195

is, d.i. dus voor een maand of vijf, zoodat spreker zich verplicht rekende de Chineezzen te Buitenzorg op te wekken tot het verleenen van geldelijken steun aan deze nieuwe inrichting en hen aan te sporen de meisjes naar deze school te zenden.

Na deze toespraak kreeg Miss Wu-Chi het woord. Deze dame is blijkbaar een krachtig vrouwspersoon met energieke neigingen en gewoonten.

Terugdenkende aan Groot-China was zij begaan met 't Noodlot dat dit land en zijne bewoners treft, want dit land verkeert altijd in gevaar door de jarenlange hinderlijke inmenging en beleedigingen van de zijde der Vreemdelingen.

Ditzelfde geldt tot op zekere hoogte voor de Chineezzen op Java, doch daar heeft men nu tenminste een Chineeschen Consul-Generaal, die de belangen van de landgenooten kan behartigen. Toch konden nog onregelmatigheden plaats hebben, zooals onlangs is gebleken uit de zaak te Koedoes.

Terwijl de Chineesche vrouwen in Indië van vele toestanden op de hoogte zijn, weten de vrouwen in Groot-China weinig of niets van hetgeen buiten hun land omgaat.

Het gevaar voor Groot-China bestaat, volgens spreekster, hierin dat de bevolking van dit land eenmaal in den toestand van slavernij zal geraken, zooals nu reeds het geval is met Korea (Japan) en Engelsch Voor-Indië, want het is nu eenmaal een bekend feit, dat, als een land zijn eigen zaken niet kan regelen, er dan een ander komt die het wel kan.

De mogelijkheid bestaat, dat men, over hetgeen hier gezegd wordt, verbaasd zal staan, in aanmerking genomen dat China een groot, uitgestrekt rijk en sterk bevolkt land is, doch de spreekster zeide, dat men het feit niet uit het oog moest verliezen dat van de 400 miljoen zielen er 200 miljoen vrouwen zijn die niet veel meer doen dan slapen en opstaan.

De andere 200 miljoen mannelijke onderdanen zijn de werkers, zoowel in als buitenshuis, want de Chineesche vrouw is niet in staat huiswerk te verrichten. Het zijn de mannen die dit doen en het is om die reden dat zij zich niet met de publieke zaak kunnen bemoeien.

De Chineesche vrouw mag zich in dit opzicht tot de Europeesche richten en haar tot voorbeeld nemen.

Miss Wu-Chi verzocht het gehoor haar goed te begrijpen.

Zij had geenszins de bedoeling te zeggen dat er geen bekwame menschen in China zijn, doch zij wilde de aandacht vragen voor hetgeen leelijk is in de Chineesche maatschappij en dat de Chineesche vrouw weinig of geen onderwijs geniet.

En dit is van zeer groot belang te achten, want de vrouw is het voornaamste element in de moderne beweging.

Zij is te vergelijken met de wortels van een plant of met het fundament van een huis.

Zij staat zooveel naderbij tot het kind dan de man en als zij dit kind weet op te voeden en de huishouding behoorlijk kan waarnemen dan komen de mannen ook in betere conditie en kunnen deze zich aan de openbare zaak laten gelegen liggen.

De vrouw moet zich niet werpen op het mannenwerk, doch haar eigen werk verrichten en wanneer dit noodig is moet men elkander kunnen steunen.

Spreekster is van meening, dat bij het onderwijs de meisjes en jongens gescheiden moeten zijn.

Wat de Chineesche vrouwen in Indië betreft, ontmoet zij zoo dikwijls personen die op de Inlandsche vrouwen gelijken en die ontkennen Chineesche vrouwen te zijn. Deze verkeeren in eene soort van onwetendheid die droevig stemt en die tot gevolg heeft dat ook de kinderen onwetend zijn, hetgeen de Chineesche onderwijzers en onderwijzeressen maar al te dikwijls ondervinden.

Zij spreken niets als Maleisch en kennen de Chineesche taal niet.

Gelukkig zijn er reeds tal van Chineesche meisjesscholen op Java, waar men niet alleen de talen leert doch ook andere wetenschappen en handwerken, die nuttig kunnen zijn in geval men een levensbestaan moet zoeken, zoodat het zich laat aanzien dat een be-

Toko Samoea Ada

JOH. H. MOHRMANN

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Ontvangen:

Roode Vischjes
Gec. Tamarinde in flesch
Gec. Nootmuscaat
Gec. Ananas
Assemkoekjes in flesch
IND. KOEKJES.

Per ons
Assemkoekjes 75 ct.
Teng teng Katjang . 55 „
Teng teng Wiedjen . 55 „
Beco Beco 55 „

Eerste zending Hoornen Rijstlepels

N. V. MEUBELFABRIEK v/h LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE

GEBS. VLES - LEIDEN

Kleermakerij

BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393

Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen

in groote keuze voorradig.

Uitrustingen voor Indië

..... Melkinrichting

Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

„PASTEUR”

Scheveningen, Neptunusstraat 66a - Tel. Schev. 1853

Stoom-Zuivelfabriek

Techn. Installatiebureau „ZWART” 's-Gravenhage

Hoofdkantoor: VAN BOETZELAERLAAN No. 310

TELEFOON SCH. 1499

Filiaal: REINKENSTRAAT No. 22 b/d L. v. Meerdervoort.

Verwarming - ELECTRICITEIT - Sanitair

Toonzaal van Electr. Verlichtings- en Verwarmingsapparaten

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 'S-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

TOKO BOGOR

Suezkade 122^b - Den Haag - Tel. 3472

Nieuwe Zending:

Prachtige Mie	Laos, Djae
Soeon ger. Klapper	Sereh enz. enz.
Ketjap Benting no. 1	Daon Djerok enz.
Ketjap Benting no. 2	Ikan Merah
Goela Djawa	Prachtige Troebooks
Assem Koekjes	Ikan Gaboes
Teng teng Katjang, enz.	Ikan Sepat enz. enz.

Klapperolie

Hotel VAN DEN ABELEN

SCHEVENINGEN

Het geheele jaar geopend.

Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen
Aanbevelend, P. ENGELS.

„DE BIJENKORF“

:: Lunch- en Tearoom ::
Koude- en Warme Schotels

WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen

INDISCH RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG

Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.

Uitsluitend Indische Tafel.

Directeur: J. VAN GEEMERT.

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Diners en Soupers.

KOUDE EN WARMESCHOTELS. J. H. M. KOETS

Het sedert 1911 gevestigde

Indisch Restaurant „Waroong Djawa“

Kortenaerkade 10, Den Haag, Tel. 4882

heeft geen filialen.

UITZENDING VAN DINERS.

Hotel Café-Restaurant

HET ROOMHUIS „BOSCHHEK“

Haagsche Bosch Den Haag

Eigenaar-Exploitant: H. L. P. ALSEM.

Uitstekende Keuken

Gelegenheid tot het geven van Diners
en Partijen

Oprijlaan met Garage. Kegelbanen in aanbouw.
Tennisbanen.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

langrijke vooruitgang op intellectueel gebied te verwachten is¹⁾.

De laatste spreker was de heer Ang-Yan-Goan. Deze gaf met hulp van cijfers een overzicht van den vooruitgang van het onderwijs in Groot-China.

Aangezien te dezen aanzien in het Kol. Weekblad van 11 December 1919 No. 50 reeds tal van statistische gegevens ten beste werden gegeven, kan hier met een loutere mededeeling van het feit worden volstaan en naar dat nummer worden verwezen.

Ten slotte zij nog vermeld, dat in de galerij van het nieuwe schoolgebouw twee tafels waren geplaatst waarop het borduurwerk, kantwerk en naaiwerk van de vrouwelijke leerlingen van de Buitenzorgsche school waren ten toon gesteld.

Dit fraaie handwerk werd door de aanwezigen gekocht en bracht + / 200 op.

Moge de Lie-Hak-Hauw-school te Buitenzorg groeien en bloeien in het belang van een spoedigen vooruitgang!

¹⁾ De verslaggever van het feest schrijft in de Per-niagaan van 21 October 1919, dat hij hoopt dat van dien voortuitgang over 10 of 20 jaren zal blijken, want anders heeft Miss Wu-Chi nog kans dat zij voor een grootsprekerster zal worden gehouden.

LITERATUUR-OVERZICHT.

In het jongste nummer van „Bergopwaarts“ bepleit de hr. I. C. van Hoeve de wenschelijkheid der aanstelling van Inlandsche zendelingen.

„Wat de opleiding der Evangeliedienaren in onze koloniën betreft,“ aldus de schrijver, „zoo heeft men als regel aangenomen, dat de Europeanen de zendelingen van Indië moeten wezen. Wie zal de eerste zendeling uit de Inlandsche bevolking wezen met dezelfde bevoegdheden als de Europeesche? Welke zendingsovereenkomst durft op de zendingsschool een Inlander aan te nemen, niet alleen voor de opleiding van hulp-prediker der Indische kerk, zooals reeds met een tweetal is geschied, maar voor de vorming van een zendeling onder de Javanen en Maleiers? Men zou voor zulk een daad een monument behooren op te richten. Wanneer zal de gedachte ingang vinden, dat niet alleen de Europeanen, maar ook de Christen Inlander voldoende vermogens bezit om de studie met goeden uitslag te voltooien en om later zelfstandig aan 't hoofd te staan van een zendingsschool?“

Een zendeling uit het volk en voor het volk. Wie gevoelt niet de bekoring, hierin gelegen, en de kracht die van zulk een man kan uitgaan.

Nog steeds staan wij in Holland op 't zelfde standpunt als voorheen: zendelingen uitzenden, helpers in Indië aanstellen, terwijl de bevolking in het Oosten ontwaakt en zich inspant om tot zelfstandigheid te geraken, welke beweging ook tot de Christengemeente is doorgedrongen. Zal de zending met haar taak gereed staan, als eenmaal de dag zal aangebroken zijn, waarop Indië de hulp van 't Moederland niet meer noodig zal hebben?

Reeds thans worden Inlanders benoemd tot verantwoordelijke betrekkingen. Zij zijn gezet in de Inlandsche rechtbanken, zij worden gekozen in verschillende raden, zelfs in den volksraad. Inlanders zijn belast met het bestuur over groote landschappen en aange-steld als regenten, controleurs, inspecteurs, medici en ingenieurs.

De zending acht hen niet geschikt zelfstandig op te treden.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Januari-afl. bevat een opstel van R. M. Noto Soeroto: „Wayangbeeldkunst als grondslag eener Javaansche schilderschool.“ Deze studie, verlicht door afbeeldingen en het portret van den Javaanschen schilder Raden Saleh (1814-1880) werpt in de eerste plaats een helder licht op de beteekenis der wayangfiguren, waarvan de meeste Europeanen zich een verkeerde voorstelling maken en er iets wanstaltigs en gedrochtelijks in zien. Schr. besluit zijn beschouwing: Boedi Oetomo heeft bij het 100ste geboortjaar van Raden Saleh een „Raden Saleh-fonds“ gesticht, ten doel hebbende om de studie van onthuisende Javaansche schilders te bekostigen. Niet Raden Saleh echter zou ik tot voorbeeld willen aanwijzen voor toekomstige Javaansche schilders. In de richting van Raden Saleh kan een Javaan het zeker wel heel ver brengen, maar niet zal daardoor een eigenlijke Javaansche schilderkunst ontstaan. Hiervoor is noodig bewuste kennis van den

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA

LEIDSCH KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.

Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.

DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
NDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT.

6 L. KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER
Lift. Centr. Verwarming

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

eigen aard, liefdevolle bestudeering der eigen tot reeds zoo groote volkomenheid gegroeide wayangbeeldkunst en levendige belangstelling in de kunst van onze eigen broeders, de Baliërs.

Dezelfde afl. bevat nog het eerste gedeelte van een kwistig geïllustreerd artikel van den hr. J. A. Loebèr Jr. over bamboe-ornament van Nederlandsch Nieuw-Guinea. Volgens schr. heeft de Papoea het zeer ver gebracht in het versieren zijner bamboekokers: al is dit Papoea-ornament niet zoo elegant als het Dajaksche, niet zoo teer en fijn bewerkt als dat der Toradja's, niet zoo frisch als het Timoreesche bamboe-ornament, het mag er zijn, omdat het iets heel eigen heeft, zich karaktervol van al het andere onderscheidt.

Het Nederlandsch eskader in Oost-Indië.

Bij Mart. Nijhoff te 's-Gravenhage is (volgens een vrij uitvoerige bespreking in de N. R. Ct. van 1 dezer) van de hand van den gep. vice-admiraal F. Bauduin verschenen: Het Nederlandsch eskader in Oost-Indië benevens eenige beschouwingen over een toekomstige Nederlandsche marine.

De schrijver, die gedurende de beide eerste oorlogs-jaren commandant was van het Nederlandsch eskader in Oost-Indië, heeft in dit smakelijk uitgevoerde, met verscheidene afbeeldingen versierde boekwerk de ver-richtingen van dat deel onzer marine geschetst. De aan alle herinneringen verbonden weemoed moet voor hem in dit bijzonder geval wel vooral hierin zijn gelegen, dat het bestaande materieel, naar hij zelf constateert, zoo goed als op is en dat men gevoegelijk zou kunnen zeggen dat de Marine niet meer bestaat. Alleen put de heer Bauduin uit de beschrijving van hetgeen de Marine heeft gedaan en van de aan haar gestelde eischen de hoop, dat men tot de overtuiging zal komen, dat wij een Marine noodig hebben.

Begrijpelijkwijls speelt de handhaving van de neutraliteit een groote rol hierbij.

In het hoofdstuk over de toestanden en vraagstukken gedurende den eersten tijd van den oorlog merkt schr. op, dat de gevechtswaarde van ons eskader, tegenover welke van de oorlogvoerende partijen ook, absoluut nul was.

De Ingenieur.

In No. 5 een artikel van den ir. E. C. Abendanon, getiteld: „Een jong-palaeozoïsch en een devonisch fossiel van Celebes“, naar aanleiding van een tweetal mededeelingen van prof. ir. H. A. Brouwer over het voorkomen van fossielhoudende palaeozoïsche afzettingen op Celebes en van devonische afzettingen in den Oost-Indischen Archipel in „De Ingenieur“, resp. van 8 Nov. en 29 Nov. 1919.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 44: De Jagerstammen in Borneo's oerwouden, door N. — Reisherinneringen uit Indië. Soerabaja (vervolg), door K. — Patrouilleleven. IV. Terreinhindernissen, door M. A. van der Lijke. (Het over Soerabaja handelend artikel bevat tal van zeer interessante foto's).

Handelsberichten.

Het nummer van 29 Januari bevat mededeelingen over het voorkomen en gebruik van bamboe in den Oost-Indischen Archipel en verder o.m. economische gegevens over de navolgende gewesten der buitenbezittingen: Menado (Maart '19), Wester-afdeeling van Borneo (Mei), Timor en onderhoorigheden (Mei), Atjeh en Onderhoorigheden (Mei).

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

In de Dec.-afl. schrijft Dr. C. Heusser over de voortplantingsorganen van Hevea Brasiliensis Müll. Arg. Het uitvoerige artikel is verduidelijkt door tal van illustraties. — Ir. J. C. Hartjens bespreekt den invloed van verschillende bereidingswijzen op „shortness“ van sheetrubber.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Oorspronkelijke bijdragen in Dl. XII, afl. 11. Het omzakken der djati-stammen in jonge plantsoenen der houtvesterij Bandjaran, door J. Beumée en N. Beumée-Nieuwland. — Nog eens langs nieuwe banen, door A. E. J. Bruinsma. — Over de Damaksche djati-boschjes in 1772 (E. H. B. Brascamp), door Z. van Doorn. — Korte mededeelingen, referaten, enz.: Overzicht van de uitkomsten der in het eerste halfjaar 1919 gehouden openbare verkooping, enz. — De wondeplek bij het boschwezen in Ned.-Indië, door Prof. A. te Wechel. — Een laatste stap terug, door C. H. P. van Diggelen.

Cultura.

De hr. J. J. Parels wijst in het Januari-nummer van „Cultura“ over proefnemingen met djali bras, als

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE“
Amsterdam
72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

Tel. 4060 **MAISON VAN RIJN** Meermalen
- Haag - **BEKROOND**
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Diners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd -:

Diners à f 0.90 Vleesch Groenten Aardappelen	Diners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Diners à f 1.60 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
--	---	---

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES

verkrijgbaar voor 24 Diners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 0.90 f 20.50, 24 diners à f 1.- f 23.-
24 diners à f 1.60 f 37.50, 24 porties soep . . f 5.-
Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar. 220
Verzoeken bussen te weigeren met verbroken contrôle-sluiting.

nieuw voedingsgewas voor Ned.-Indië. Uit die proeven is gebleken, dat dit gewas (de wetenschappelijke naam er van is *Cocix Lacryma L.*) voor de volksvoeding op Java belangrijke betekenis kan krijgen. Men zal echter dit product op uitgebreide schaal voor den inlandschen landbouwer moeten demonstreeren daar deze, in-conservatief als hij is, er eerst noode toe over zal gaan het gewas te planten. En waar het hier een kwestie van smaak geldt (djali bras is voedzaam, goed verteerbaar en heeft een smaak als gort), zal het product eerst langzaam aan zijn intrede in de inlandsche huishouding doen.

Over den Boroboedoer.

Bij M. Altmann te Leipzig is verschenen: Der Tempel von Boro-Budur, eine buddhistische Studie, von Dr. Georg Mahn.

Blijkens het voorwoord is het geschrift een omgewerkte uitgave van een in 1913 in het tijdschrift „Die Erde“ verschenen beschouwing van denzelfden schrijver. Het keurig gedrukt boekje van ruim 90 blz. klein kwarto formaat, wordt besloten met een 24-tal fraai uitgeoefende afbeeldingen, welke op het monument betrekking hebben. Over de waarde van het geschrevene kunnen we geen oordeel uitspreken, en volstaan dus met de aandacht van deskundigen er op te vestigen.

De Indische Mercur.

Uit den inhoud van No. 5: „Kleine Landbouw“ in Ned.-Indië en Amerika, door H. F. K. Douglas (belangrijk resultaat van persoonlijke waarneming in Amerika). — Commercial oils, door J. F. Lauchs, besproken door J. J. A. Wijs. — Teeltdwangordonnantie. — Schatting der Java-Suikerproductie oogst 1919 en der beplante oppervlakte voor campagne 1920, door W. C. Dickhoff (ontleend aan het Archief voor de Suikerindustrie in Ned.-Indië). — Huidenhandel en lederindustrie in Britsch-Indië. — Uitvoer van en invoer op Java en Madoera. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, benevens de overige vaste rubrieken.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Inhoud van No. 25. Oorspronkelijke bijdragen: Vakonderwijs voor cultuur-employés, door van Uffelen. — Nogmaals „De vliegmaschine in dienst van Ondernemingen“, door G. V. Rhemrev. — Positieverbetering van het Europeesch personeel, werkzaam in de cultuur in Ned.-Indië, door K. Knot. — Planter, hoe ziet uw keuken er uit. — Rubriek landbouwberichten uit Indische bladen: De rijst-distributie. — De reorganisatie van het Boschwezen. — Voorstel tot doorvoering van het Wadoek-stelsel, enz.

* * *

Ten besluite nog eenige titels.

Verslag van den dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1917. (Weltevreden, Albrecht en Co.).

Verslag omtrent de gouvernementen-kina-onderneming te Tjinjroean (Bandoeng) over 1918. (Bandoeng, Boekhandel Visser en Co.).

Een voor Hevea schadelijke oeret (*Holotrichia leucophthalma* Wied) (Mededeelingen van het Proefstation Malang, No. 28).

Zullen we de Indische kerk gaan dienen? door L. Knappert. (Teekenen des Tijds, 1919, bl. 223).

Een en ander betreffende de geologie en agroeologie van Sumatra's Oostkust, door Dr. E. C. Julius Mohr. (Mededeelingen Deli Proefstation, serie II, No. 7).

Dysenterie en bilharzia in Suriname en een opmerking over de werking van emetine, door C. Bonne. (Ned. Tijdschr. voor Geneesk. 1919, II, bl. 1718).

De geschiedenis van de „Koninklijke“ (petroleum-maatschappij), door H. Ch. G. J. van der Mandere (Industrieel Weekblad, jaarg. 13, bl. 170 vgg.).

Drukkers en journalistiek in Indië (vervolg). (De Reflector, 20 Dec. 1919).

Suriname.

Een overzicht te geven van het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer over de ontwerp-begroeting van Suriname voor 1920 gaat bezwaarlijk, wegens den aard van dit staatsstuk. Wij zullen ons moeten bepalen tot het doen van enkele grepen daaruit:

Eenige leden waren van gevoelen, dat er weinig

aanleiding bestond voor het houden van algemeene beschouwingen, daar men toch zou vervallen in het herhalen van meestal oude klachten.

Wat aangaat de verhouding van het opperbestuur en de Koloniale Staten, werd er op gewezen, dat niet altijd aan deze laatste de minder goede verstandhouding te wijten is. Naar aanleiding van de meermalen aangeheven klachten te dien aanzien, zou men gaarne uit duidelijk omschreven feiten vernemen, in welke gevallen en wanneer door de Koloniale Staten een verkeerd gebruik is gemaakt van hun bevoegdheden. Ten aanzien van de wenschelijkheid van bestuursreorganisatie zou men gaarne het oordeel van den minister vernemen over de denkbeelden, ontwikkeld in de „West-Indische Gids“, onder den titel „De Koloniale Staten van Suriname.“ Het oordeel van den Minister over de verschillende daarin gedane voorstellen zoude men gaarne vernemen, vooral wat betreft het toetsingsrecht der Tweede Kamer en het instellen van een West-Indischen Raad in Nederland, ter voorlichting van den Minister, zooals dit door den heer van Ommen op 6 Mei 1918 in de Koloniale Staten werd verdedigd.

Omtrent den financiëlen toestand werd opgemerkt, dat voorstellen, die kunnen leiden tot vermeerdering der productie, die de bevolking zouden doen toenemen en de middelen der schatkist kunnen verhoogen, door den Gouverneur niet worden gedaan.

De positie van het bijzonder onderwijs werd niet in overeenstemming geacht met het beginsel der gelijkstelling van het openbaar en het bijzonder onderwijs, dat voor het moederland is aangenomen en ook voor de koloniën behoort te worden doorgevoerd.

Welke is de meening der Regeering ten aanzien van het Rapport der Suriname-Commissie, waarbij werd voorgesteld eene zoodanige splitsing van de begroeting, dat een deel daarvan bij de wet, het andere door de Koloniale Staten zoude worden vastgesteld?

Eenige leden waren van oordeel, dat het request der bureau-ambtenaren van 10 April 1919, om eene betere salarisregeling, op grond van de daarin aangevoerde krachtige argumenten, eene gunstige en spoedige beschikking verdient.

De benoeming van eene Commissie van onderzoek op welke wijze de inheemsche industrie kan bevorderd worden, een deskundig onderzoek naar de aangetroffen ijzererts en een handboek over de kolonie in de Engelsche taal, op ruime schaal verspreid, ten einde vreemd kapitaal te lokken, werden aanbevolen.

Eveneens worden een wetenschappelijk onderzoek naar de ethnologie der Indianen (*West-Indische Gids*, October 1919) en het invoeren van een afzonderlijk wapen voor Suriname en Curaçao (*West-Indische Gids*, Juli 1919) wenschelijk geacht.

Het streven moet worden gericht op het verkrijgen van immigranten, die zich blijvend in de kolonie willen vestigen. Wellicht zoude het zenden van „laukeh's“ naar Britsch Indië in dat opzicht wel resultaten kunnen opleveren.

Het vaststellen van behoorlijke minimum-loonen, ook voor de arbeiders in de bauxiet-industrie, werd door sommige leden noodzakelijk geacht.

Men vreesde, dat de stichting van een school tot opleiding van jongelieden voor den grooten landbouw geen succes zal hebben zoo lang de vooruitzichten in dit bedrijf niet veel gunstiger worden.

Samentrekking der betrekking van chef van den militairen geneeskundigen dienst met die van geneeskundig inspecteur, met gelijktijdige omzetting van het zogenaamd militair in een burgerlijk hospitaal, werd wenschelijk geacht.

Die samentrekking bestaat reeds vele jaren en is talloze malen op goede gronden afgekeurd.

Hoe komt de Eerste Kamer op eenmaal tot dezen wensch?

Een drinkwaterleiding voor Paramaribo, onmisbaar uit sanitair oogpunt, blijft nog altijd tot de vrome wenschen behooren, terwijl in het naburig

Restaurant VAN DER PIJL

147 PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant

111 „Central“

In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Z

Hôtel „de Oude Doelen“

en

Pavillon „Oude Doelen“

DEN HAAG - SCHEVENINGEN 127

Restaurant de tout premier ordre.

Thé Concert - Diner Concert
Soupé Concert

American Bar

Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 133

Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

RESTAURANT 1e ETAGE, Ingang No. 17. Tel. Int. 2479
Plat du jour Diners A la carte

RESTAURANT KNAPPSTEIN

VLAMINGSTRAAT 15-17 - 's-GRAVENHAGE
PARTERRE: LUNCHROOM, INGANG No. 15. KOUDE EN WARMESPIJZEN

134

Restaurant KOLLÖFFEL

HEERENGRACHT 241 tusschen Gasthuismolensteeg en Raadhuisstraat.

AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.

PLATS DU JOUR VAN 12-1.30 UUR. 216

Diners van 4-8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorgerecht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).
ABONNEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.-.
Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. Krul

Salon de Rafraîchissements 185

NOORDEINDE 44

DEN HAAG

HOLLAND HOTEL

tegenover de Wagenbrug

Restaurant à la carte en pension

DEN HAAG 148

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 100.000.000.-
(t. w. : kap. f 75.000.000.— en reserve f 25.000.000.—.)

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingten	Rokin Zaandam	Mauritskade Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Soeraveningen
---	-------------------------	---

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Boreulo Boskoop Coevorden Culemborg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker	Geldermalsen Gouda Gorinchem Gronlo Groningen Haarlem Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogezand Hulst Katwijk Leeuwarden Leiden Lochem Meppel Middelburg Nijmegen Oostburg	Furmerend Schagen Schoonhoven Sliedrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veenendaal Vlissingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
--	---	---

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
 Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
 COUPONS. REK.-COURANT.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
 BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
 EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
 DORP, LISSE, PURMEREND
 IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 dag opzegging	2 %
Met 3 maanden opzegging	3 %
Met 1 jaar opzegging	4 %

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.
 Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 125
 stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

Demerara de artesische boringen op tal van plaatsen een steeds grooter succes opleveren.

* * *

De „Nieuwe Rotterd. Courant” van 29 Januari, Ochtendblad A, heeft een artikel „Japansche expansie naar het Westen en het Zuiden.” Het is het verslag van een lezing op 31 October te Osaka gehouden door graaf Otani Kozoei. Ook voor Suriname is er uit de interessante lezing wat te leren, waarom wij daaruit het een en ander knippen: „..... Weliswaar komen in de Straits Settlements veel Chineesche en Tamil arbeiders voor, maar hun aantal in Nederlandsch Indië is gering. Nu zou men wel van de inboorlingen als arbeidskrachten gebruik kunnen maken, maar zooals ik tevoren reeds zeide, is, behalve op Java, het land schaarsch bevolkt. Dit is dus een punt, dat wel ernstige overweging verdient. Arbeidskracht is voor ondernemingen onontbeerlijk. In welke richting moet de oplossing van die moeilijkheid gezocht worden? Men moet de resultaten van den menschelijken arbeid verhoogen door menschen als menschen te gebruiken en niet als machines. Ik bedoel, men moet partij trekken van hunne menschelijke intelligentie en niet alleen hun brute kracht. Zelfs een groote sterke vent als ik moet het afleggen tegen een os of een paard en hoe zou men dan nog zwakkere menschen met die dieren willen laten concurreren! Wij Japanners hebben nog al te veel de neiging door menschen den arbeid te laten verrichten, die even goed en beter door vee kan worden gedaan. Het is mij bij mijn terugkeer in Japan weer opgevallen, zoowel in Tokio als in Osaka, hoe de Japanner het werk doet van ossen en paarden. Als Japan de gelijkheid der rassen verkondigt, dan moet er gezorgd worden, dat menschen niet worden gebruikt als vee. (Applaus).

Om op Indië terug te komen..... van groot belang is voor ons het voorkomen op vele plaatsen van petroleum. Daar deze in Nederlandsch Indië zeer overvloedig is, worden hare derivaten gebruikt in allerlei soorten van motoren en automobielen. In Japan is de aanvoer van petroleumproducten altijd een moeilijk probleem, doch in Indië levert die geenlei bezwaren op en de prijs is er de helft minder dan hier. Daarom zijn ook minerale oliën aangewezzen voor het gebruik bij machinerieën voor ontginning en landbouw. Want de vervanging van menschenkracht door ossen en paarden beschouw ik slechts als een eersten stap. Ossen en paarden zijn daar zwak en naar mijne meening zal men met machines nog veel betere resultaten kunnen bereiken. De landbouw moet er gedreven worden op soortgelijke wijze als tegenwoordig in Amerika geschiedt. Ik heb onlangs een bezoek aan Tokio gebracht om landbouwmachines te zien en die bezichtiging heeft mij tot mijn genoegen de overtuiging geschonken, dat ook op beperkte schaal machinale ploegen met vrucht kunnen worden aangewend en ik ben dan ook zelf van plan ze te gaan gebruiken.

En ook gij, mijne heeren van Osaka, indien gij overweegt in Indië cultuurondernemingen aan te vangen, moet gij van den beginne af aan uwe plannen baseeren op de aanwending van machinale arbeidskracht. Zoo ge vertrouwt op menschelijken handenarbeid, dan zullen de resultaten zeker teleurstellend zijn. Machinale ploegen heeft men in allerlei soorten, groote en kleine, sterke van 70 of 80 P.K. en zwakke van 20 à 25 P.K. naar gelang van terreingesteldheid en oppervlakte. Op harden grond kan men zware machines bezigen, op zacht terrein alleen lichte. Zulke machines kunnen door één man bediend worden. Als de grond niet al te kleverig en hard is zou men daarmede op een dag wel een H.A. kunnen bewerken. Zoo iets zou men met ossen of paarden niet licht bereiken. Het oppervlak, dat ik een hectare noemde, moet men niet al te letterlijk nemen; alles hangt af van de gesteldheid van den bodem.”.....

Het is opmerkelijk, dat gelijksoortige denkbeelden als door graaf Otani Kozoei zijn geuit, ook reeds zijn verdedigd in Surinaamsche bladen.

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
 Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten.
 Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
 Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.
 Kromme Nieuwe Gracht 20 UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.
 Verhuurt loketten in hare Brand- en
 Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
 W. RIJKSEN Gzn. 211

Curaçao.

Mevrouw Helfrich. †

De Maasbode heeft verleden week het bericht gebracht, dat op 14 Januari l.l. op Curaçao is overleden de echtgenoot van Gouverneur Helfrich.

Een zware slag heeft hierin den Landvoogd getroffen, die nog geen vol jaar de moeilijke taak vervult met zooveel enthousiasme door hem aanvaard. En nog maar eenige weken was de Gouverneur terug van zijne reis naar de Bovenwindsche eilanden, waar zeker niet het lichtste deel van zijn bestuurslast ligt, toen zijne gade onder omstandigheden, die wij nog niet weten, van hem weggenomen werd.

Reeds hierom is dit verscheiden voor de kolonie een verlies. Maar er is meer. Mevrouw Helfrich heeft ook zelf op verschillende wijzen hare sympathie voor land en volk getoond. Vooral in de oprichting der vereniging „Huisvlucht”, waartoe zij in de kolonie het initiatief genomen heeft overeenkomstig het overleg, gepleegd met eenige dames onzer West-Indische commissie, heeft zij blijk gegeven aanstonds te gevoelen, waar hulp noodig was en hoe deze in zoo delicate zaak doeltreffend kon verleend worden. Zij zal zich hierdoor ongetwijfeld een monument in veler harten gesticht hebben.

Het Gouvernementshuis, dat na het vertrek van Gouverneur De Jong van Beek en Donk zoo lang een vriendelijk recipieerende gastvrouw had gemist, heeft slechts korten tijd dit gemis hersteld mogen zien.

Als gelovig Roomsch Katholiek weet Gouverneur Helfrich waar de troost, die hij zoekt, te vinden is. Worde die hem rijkelijk geschonken.

Koloniaal Verslag 1919.

Eindelijk ligt het K. V. over 1918 voor ons. Hier en daar doen wij een greep uit de in hoofdzaak met die van andere jaren overeenkomstige mededeelingen.

Op Curaçao is de economische toestand gaandeweg verbeterd. „Talrijke overgangen van onroerende goederen in de handelswijken te Willemstad vonden plaats; nieuwe kantoren, bergplaatsen en winkels werden gebouwd of verbouwd; op de scheepstimmerwerven werden voortdurend nieuwe schepen gebouwd.”

Van Curaçao vertrokken 337 en van Aruba 700 arbeiders naar Cuba, aangelokt door dagloonen van 2.40 dollar. „De toestand van deze arbeiders moet volgens getuigenis van velen hunner, buitengewoon gunstig zijn. Zij genieten een ruim dagloon, zoodat zij hunne achtergebleven gezinnen naar behooren kunnen onderhouden. De behandeling zijdens de werkgevers is zeer humaan en het werk niet bovenmatig zwaar.” Velen zijn teruggekeerd, evenals van hende, als gewoonlijk, van Aruba en Bonaire naar Venezuela vertrokken.

Op alle eilanden buiten Curaçao was de economische toestand minder gunstig, Saba uitgezonderd. St. Martin klaagt over de hooge loonen en het gebrek aan scheepsruimte, waardoor de houtindustrie leed; St. Eustatius had met de ongunstige weersgesteldheid te kampen.

Omtrent het bekende gevecht in den Raad van politie op St. Eustatius deelt het verslag mee: „De zede door de landraden op St. Eustatius als spoedvergadering op 5 April uitgelokte vergadering, waarin de gezaghebber de meening handhaafde, dat hij aan geen landraad een verontwoordelijkheid kon overdragen, welke hem door het centraal gezag is opgelegd, moest worden gesloten wegens niet te herstellen ordeverstoring. De landraden, de heeren J. C. Every en W. J. F. Mussenden, verzetten zich tegen die sluiting, waarop het tot handtastelijkheden kwam. De Raad van politie veroordeelde genoemde heeren overeenkomstig den eisch, tot eene geldboete van onderscheidenlijk f 400.— en f 300.— ter zake van het feit, omschreven bij art. 313juncto 317 van het Wetboek van Strafrecht (P. B. 1913, No. 67).

Op de Benedenwindsche eilanden bedroeg de regental: op Curaçao 656, op Aruba 431, op Bonaire 492 m.M.

In verband met hetgeen wij in ons voorlaatste num-

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,

's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23. 193

KAPITAAL Fl. 5.000.000.—

Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

HET ASSURANTIEHUIS— KEIZERSGRACHT 213 —
TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145**AMSTERDAM**

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL.

mer mededeelden, is het van belang, dat de Vereenigde Protestantische gemeente op 2 Augustus 1918 reeds besloten heeft tot de oprichting van een nieuw kerkgebouw in Otrabanda te Willemstad, „met het oog op de omstandigheid, dat de meeste gemeentelieden in dat stadsgeedeelte verblijf houden.” In de gemeente zelf werd hiervoor tot het einde van 1918 zes à zeven duizend gulden bijeengebracht.

Het Ondersteuningsfonds „Nederlandsche Antillen” keerde op Curaçao f 1700.—, op Bonaire f 700.— uit tot leniging van den nood, ontstaan door de griep-epidemie. Het kapitaal van dit fonds bedroeg 31 December 1918 ruim f 100.000.—.

In de Eerste Kamer is meermalen gevraagd naar de werking van de verordening op het „onderzoek naar het vaderschap”, die, zooals men weet, door den Kolonialen Raad unaniem verworpen is, en toen bij Koninklijk Besluit opgelegd is. Zestien gevallen werden door den Voogdijraad op Curaçao onderzocht, drie werden ingetrokken door de moeders, „onder mededeeling dat zij zich met de vaders omtrent het onderhoud van de kinderen hadden verstaan”, in negen gevallen werden „de vaders bereid gevonden geregeld steun voor het onderhoud van de kinderen te verleenen”; slechts ééne moeder, niet tevreden met hetgeen de Raad van den vader wist te verkrijgen, wendde zich tot den rechter met onbekenden uitslag.

Van de voogdijraden op de overige eilanden heet het, als steeds, dat omtrent hunne werkzaamheid „geen bijzonderheden” te vermelden zijn. Inderdaad, zelfs deze mededeeling is voor die voogdijraden „geen bijzonderheid”.

Uit het verdere verslag hopen wij de volgende week nog eenige mededeelingen te doen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen**De nieuwe geest.**

Wanneer een huivering het geheele menschedom doorschudt, wanneer zelfs de volkeren, die om hun kalmte bekend zijn, aan verontrustende troebelen ten prooi zijn, wanneer het Noorden duizelt, dan zou 't abnormaal zijn dat het Zuiden niet in beweging kwam. Inderdaad is 't Zuiden dan ook wel degelijk in beweging en meer in 't bijzonder; dat aan gene zijde van de Middellandsche Zee. Aldus begint M. Delafasse een beschouwing over wat hij den nieuwen geest noemt, die zich ook in Afrika doet gevoelen. In zijn artikel, in La Dépêche Coloniale, stelt hij dan de vraag: is het een vruchtbare adem, of de voorlooper van een cycloon?

Egypte verontrust de Britsche staatslieden. Italië heeft, door een grondwet aan Tripolis te geven, getracht te ver gaande eischen te voorkomen. 't Fransche gebied in Noord-Afrika lijkt kalmer, vermoedelijk omdat 't reeds eerder voorrechten gekregen heeft, waarom elders nog gevraagd moet worden, meent de schrijver, maar een manifestatie in Tanger en eenige rellen in Marokko verdienen toch aandacht. Verder, aan de overzijde van de groote woestijn, spreekt zich een geest uit, die daar vóór den oorlog niet bekend was. In Senegal, Soedan, Midden- en West-Afrika zijn daar uitingen van aan te wijzen. Dit geldt niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats voor die landen, die een meer gevorderden trap van beschaving bereikt hebben, integendeel zelfs. 't Lijkt of de ingetreden veranderingen zich 't sterkste uiten in de streken, die als 't meest achterlijk werden beschouwd, of die hun oorspronkelijke instellingen het beste trouw waren gebleven, zooals b.v. in West-Afrika.

Als staatsjes van waarneming brengt de schr. bij, dat de Senegaleesche kiezers in 1914 een der hunnen naar de Kamer zonden en hem in 1919 weer herkozen. De Soedaneezen hebben tot verrassing van wie hen kenden in vijf jaren tijd een evolutie tot zelfstandig denken doorgemaakt, die de vraag opwerpt: tot waar zal dit gaan? De werksaking der arbeiders en inlandsche ambtenaren van Kayes heeft geen grooten omvang gehad, maar wijst toch op het begrijpen en toepassen van een strijdmiddel, en dat is wel van betekenis.

Het heeft thans geen nut meer om te vragen of 't verstandig is geweest een haard te ontsteken, die tot een brand kan uitslaan. Goed of slecht, er is een bron van geestkracht aangeboord. Haar wezen moet bestudeerd worden om te weten wat er van te hopen, wat er van te vreezen is. Onze krachten, zegt Delafasse, moeten er aan gewijd worden den geest te begrijpen, te leiden en de vaart ervan te temperen of aan te moe-

ligen naar onze bevinding in overeenstemming met de omstandigheden.

Dit komt ons inderdaad, ook voor de uitingen van dien nieuwen geest, in de Nederlandsche koloniën, de aangewezen methode voor. Willen begrijpen, willen doorgronden, om de nieuwe energie in goede banen te leiden. Niet oppervlakkig waarnemen en, zonder den geest doorgrond te hebben, nu eens toegeeflijk, dan weer onverbiddeijk tegenover uiterlijke verschijnselen optreden.

Nog meer zwarte krijgers naar Europa.

Bij decreten van 30 Juli en 4 December 1919 is de militaire dienst, bij aanwijzing of vrijwillige verbintenis, georganiseerd voor Fransch West- en Midden-Afrika, alsmede voor Madagascar. Een soortgelijke regeling was in de maak voor de koloniën in de Zuidzee en de kust van Somali, terwijl zij ook voor Indochina verwacht wordt. Dit is een voortzetting en bestending van de recruiteering, die tijdens den oorlog ingevoerd is. Zijn vroeger, tegen de tijdelijke overplanting van zoo veel inlanders naar Europa, alleen luide bedenkingen uitgesproken van Duitsche zijde, thans laten de Fransche bladen een dergelijk geluid hooren. Naar 't schijnt zijn de inlandsche soldaten noodig door de bezettingseischen van 't Duitsche gebied en zullen zij dus eerst een contingent voor Europa leveren, maar daarna 't aantal in hun land gemoderniseerden vermeerderen. Behalve het nadeel dat hierin gezien wordt, wordt nog op een ander gewezen. De koloniën hebben zelf behoefte aan handen. Guinea b.v., dat om arbeiders vraagt, moet 4000 nieuwe soldaten geven. Bovendien echter zal een veel grooter aantal mannen, die in de kracht van hun leven zijn, en juist daardoor in aanmerking komen om voor den legerdienst bijzonder geschikt geacht te worden, van daar over de grenzen naar de Britsche, Portugeesche koloniën of naar Liberia uitwijken. Hierin ligt tevens opgesloten, dat de getroffen maatregel ook groote ontevredenheid wekt.

Boven en behalve de 200.000 man, die in deze organisatie betrokken zijn, leveren Marokko, Algiers, Tunis nog belangrijke contingenten. Dit gaat in tegen den oproep dien het moederland tot de koloniën gericht heeft, om veel, om meer te leveren en het getuigt van gebrek aan vooruitziende politiek, want voor een momenteel doel, dat op andere wijze te verhelpen of uit den weg te ruimen zou wezen, worden met zekerheid groote gevaren en nadeelen voor de toekomst geschapen, die dan niet meer af te weren zullen zijn.

Onvriendelijk Siam.

Naar wij lezen, maakt de Siameesche regeering bekend, dat vreemdelingen afkomstig uit landen, die tot de vijanden van Siam behoord hebben, slechts toegelaten worden wanneer zij van een speciaal daartoe verstrekte toestemming zijn voorzien, welke in geen geval voor langer dan een maand geldig zal zijn.

Stamboel blijft.

De sultan van Turkije zal niet naar Klein-Azië behoeven te verhuizen. Dit is weer een van de vele kwestien, waarvoor de opperste raad zich heeft moeten voegen naar den volkswil. Tijdens den oorlog was reeds te kennen gegeven dat Engeland Europa geheel van de Turken wilde verlossen, het zag daarin de eenige afdoende oplossing van de eeuwige Balkanruzie. Lloyd George heeft de hoop op de verwezenlijking van dit denkbeeld niet prijs gegeven. Hij kwam daar herhaaldelijk zoo duidelijk voor uit, dat de Mahomedanen uit alle deelen van de wereld, en misschien wel 't allerkrachtigst uit de Britsche koloniën zelf, in allerlei vorm protesten tegen dit voornemen uitten. Ook de onderminister van koloniën, de Indiër Lord Sinha deed zijn waarschuwend stem hooren. Daar kwam bij dat noch Clemenceau, noch de Fransche pers met 't denkbeeld konden instemmen.

In Turkije was de pers een tijd aan banden gelegd, maar toch wist men toen, met heimelijk vervaardigde aanplak- en strooibiljetten, de gemoederen in beroering te houden. De overtuiging ontstond, dat een door den oppersten raad genomen besluit om den khalief sultan te verplichten Stamboel te verlaten, tot ernstige uitingen van verzet zou leiden overal waar mohamedanen wonen.

Wordt de gevoeligheid der Turken al gekwetst door het denkbeeld, dat de verbinding van de Bosporus met de Zwarte Zee onder internationale controle zal komen, dit voornemen spreekt tot de Turken, en vooral tot de Moslims buiten Turkije toch niet zoo treffend als dat om den Grooten Heer te verdrijven uit de stad, die in hunne vereering, door een traditie van vijf eeuwen, bijna even hoog staat als die der erkende heilige plaatsen. Daar kwam de vraag bij: hoe daarna met Konstantinopel zelf? Hoe als de Balkanvrede toch niet verkregen werd? De ondervinding, opgedaan bij den strijd

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

196

Kapitaal f 45.000.000.- Reserven f 30.000.000.-

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM**Holland-Nederlandsch-Indië**
Vice-VersaAgenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ
AMSTERDAM-ROTTERDAM. 156**NEDERLANDSCHE**
HANDEL = MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80.000.000.-
Statutaire Reserve - 14.580.545.-
Buitengewone Reserve - 17.000.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantiekanthoor DE BAS
Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering
op de billijkste conditiën. 225

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN. 107

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.-. Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.
Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang,
Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan. 207

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumeriën, eau de cologne, patent-medicijnen.

f 23.000.000.-

Omdat de

Z. H. V.

Weteringkade 41

's-Gravenhage

geen enkel beperkende bepaling
in haar voorwaarden heeft kon
zij reeds zulk een belangrijk be-
drag aan collectieve verzekering

tegen ziekte afsluiten. 55

De Algem. Spaarverzekering
 Anna van Saxenplein 3
 's-Gravenhage
 Oppericht 1907

COÖPERATIEF SPAARSTEL

In 1918 alléén, ingeschreven voor bijna Twee Millioen Gulden 199

Vraagt gratis Brochure!

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ
 OPPERICHT IN 1857.

KAPITAAL (geheel geplaatst en volgestort) f 25.000.000.—
 RESERVE f 5.600.000.—

Hoofdkantoor: BATAVIA.

AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang, Semarang, Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon, Macassar, Djokja, Medan, Tegal.

AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
 Keizersgracht 573/5 Prins Hendrikplein 14

BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN UITVOERING VAN EFFECTENORDERS

RENTE VOOR DEPOSITO's

m. 1 dag opzegg. . . 2 pCt	gedur. 3 mndn vast 3 pCt
m. 10 dagen . . . 2 1/2 „	gedur. 1 jaar vast. . . 4 „
gedur. 1 mnd vast 2 1/2 „	

236

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
 Regentesselaan 123, bij Reg.pl. SOERABAIA.
 Tel. H. 1403, 's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

VOLKS UNIVERSITEIT

's-GRAVENHAGE
 SECRETARIAAT
 HOOGE NIEUWSTRAAT 4

Leergangen op elk gebied van Wetenschap

WORDT LID Steunt met uwe bijdrage

BUNSCHOTEN & DE GOOIJER
 HOFLEVERANCIERS 125
 Oudegracht 118 w.z. - UTRECHT - Tel. Interc. 174

KLEEDERMAKERIJ.

Indische Uitrustingen.

Bereizen geheel Nederland.

ORIGINEELE ENGELSche STOFFEN

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
 LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

in en om de Bosporus spoorde, evenmin als de directe bemoeienissen, die men met Balkanaangelegenheden gedaan had, tot groote liefhebberij aan, om daar in heden en toekomst als regelaar, organisator, bestuurder op te treden. Syrië, Mesopotamie, Egypte werkten mee om 't gewicht der moeilijkheden nu juist weer ten volle te voelen. Hoe zou aan daarvoor te stellen eischen, aan menschen, materiaal, geld te voldoen zijn?

Amerika had reeds bedankt voor 't voorrecht van een mandaat over Turkije te aanvaarden. Hoewel de Italianen zich een voorname taak in 't oostelijk deel van de Middellandsche Zee toedenken, hebben zij geen lust in de eigenlijke Turksche kwestie de kastanjes uit 't vuur te halen, zij wenschen met de Turken in vrede te leven, ook om niet opnieuw in beslommingen te geraken in Noord-Afrika.

Men weet nog niet precies hoe de rolverdeling gedacht is, maar het schijnt uitgemaakt te zijn dat de Porte te Konstantinopel zal blijven. Kunnen hierdoor de gemoeederen reeds voor een goed deel bevredigd zijn, naar gefluisterd wordt zou nu nog een poging gedaan worden om van den sultan zelf het verzoek te doen uitgaan, om Groot-Brittannië voor de leiding van en het toezicht op de Turksche zaken aan te wijzen. Lloyd George zou dan zijn zin wel niet ten volle gekregen hebben, maar 't oude Konstantinopel zou toch onder rechtstreekschen Britschen invloed komen.

Aan den wensch (of moet men zeggen, aan den eisch) der Muzelmannen zou wel gehoor zijn gegeven, maar Engeland kan er zich mee troosten, dat het naast den opper-khalief een plaats heeft gekregen, waardoor het in de oogen van alle volgelingen van den Islam, heinde en ver verspreid, hoog gereleveerd zal worden en waardoor het ook tegenover Frankrijk en de andere mogendheden een zeker benijd-suces zou behalen.

Van Duitse onder Amerikaanse vlag.

De Vereenigde Staten hebben zich een zoo groot deel van de Duitse transatlantische booten toegewezen gezien, dat dit niet nagelaten heeft bij bondgenooten ontstemming te wekken. Praktische zakenmensen als de Amerikanen zijn, hebben zij aan een internationale handelsvloot-maatschappij voor den aankoop en het beheer van die oorlogsbuit de exploitatie overgegeven. Diezelfde praktische geest heeft hen zich doen heenzetten over de gevoeligheden, die andere entente-landen nog weerhouden om de relaties met de voormalige vijanden te hervatten. Onder de vlag van de American line zullen binnenkort de „Kronprinzessin Cecilie“, nu „Mount-Vernon“ geworden, de „Kaiser Wilhelm II“, nu als „Agamemnon“, de „Kronprinz Wilhelm“ tot „George Washington“ herdoopt, de Duitse havens terugzien.

Engeland voelt zich door deze voortvarendheid onaangenaam getroffen, Frankrijk staat er verlegen tegenover, omdat 't bij zijne landgrens den handel met Duitschland bemoeilijkt en eigenlijk de volkeren van elkander zou wenschen te isoleren.

De leer, die van Amerika uitgaat en in praktijk wordt gebracht, is de bevestiging van hetgeen velen bevreemd hebben, dat de gemeenschappelijke belangen der volkeren tot elkander zullen brengen, al is daardoor niet gezegd, dat de wrok en de veeten zullen slijten tot verdwijnen toe. Concurrentie dempt kloven, maar doet ook nieuwe ontstaan.

De genoemde oud-Duitse schepen zijn echter gezins de eenige, die Amerika voor de groote vaart inricht. Wij vinden vermeld, dat ter voorziening in het zeer gevoelde gebrek aan een passagiersdienst tusschen de Oostkust van de V. S. en de havens van Zuid-Amerika de volgende omzetting plaats vindt van voormalige Duitse transportschepen in Amerikaanse gouvernement-passagiersbooten, waaronder er zijn, die tot de mooiste mailstoomers zullen gaan behooren. „Prins Joachim“ wordt „Mocassin“, „Sierra Cordoba“ wordt „Callas“, „Friedrich der Grosse“ wordt „Huron“, het vlaggeschip „Groszer-Kurfurst“ wordt „Aeolus“, „Prins Eitel Friedrich“ wordt „Kalb“, „Prinzessin Alice“ wordt „Princess Matoika“ en „Prinzessin Irene“ komt als „Pocahontes“ weer in de vaart.

Hierdoor is 't mogelijk in korten tijd een geregelden passagiersdienst te organiseren van New-York, via St. Thomas, Pernambuco, Rio de Janeiro, Santos, Buenos Aires, vice versa. De Muon Steamshipline zal den dienst in beheer nemen. Maar mede wordt het Amerikaanse gouvernement hierdoor in staat gesteld ook nog een dienst in te richten op Venezuela, Columbia en Brazilië. Zoo brengt deze oorlogswinst de deelen van groot-Amerika nader tot elkander.

Een Indiër onderkoning van Britsch-Indië?

Onder de betuigingen van instemming met de voorgenomen bestuursreorganisatie voor Britsch-Indië, zooals deze is ontstaan uit het bekende Montagu-Chelmsford-rapport, en gewijzigd in „the reform bill“ vast-

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
 VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenië; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853. 115

Hotel-Linnen en Tafelgoed mei en zonder naam. **UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN** LUIERMANDEN.

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512

Hofleveranciers.

□ □ DRUGERIJEN □ □ CHEMICALIËN □ □
 □ DEP&T DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
 □ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

gelegd is, verdient die van mevrouw Besant bijzondere vermelding. Vooreerst omdat deze dappere en onvermoeide strijdster voor Home Rule voor Indië in de nieuwe wet het middel ziet, waardoor Indië zich tot een zelfstandig bestaan kan ontwikkelen, maar ook omdat zij in de, op 20 December '19 in Morarji Gokuldass-hall te Bombay uitgesproken rede, het vooruitzicht durfde openen op de aanwijzing van een Indiër als bestuurder van Britsch-Indië. Volgens haar heeft 't werk van Lord Sinha, die nu onder-minister van Koloniën is, in Europa zooveel waardeering gevonden, dat hij in Engeland algemeen beschouwd wordt als bestemd om de eerste Indiër-Gouverneur te worden.

Kan er voor de Nederlandsche regering in deze niets te leeren zijn? „The reform bill“, waarvoor het „Joint comitee“ de laatste lijnen heeft aangegeven, bevat veel dat der overweging ten volle waard is, omdat de toestanden in Britsch-Indië zooveel meer overeenkomst hebben met die in Nederlandsch-Indië, dan voor de andere Britsche koloniën het geval is. Maar kan ook in 't brengen van Indiërs in de hoogste verantwoordelijke betrekkingen niet een voorbeeld ter overweging liggen, wanneer de plaats van secretaris-generaal aan het D. v. K., van vice-president in den Raad van Indië of van Gouverneur-Generaal te vervullen komt?

Mededeelingen.

Van het Ministerie van Koloniën: MÛTATIEBERICHT.

VACATURE.	DATUM VAN INANG.	AANTEKENINGEN.
Landrechter te Buitenzorg (Batavia).	15 Mei 1920.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. J. K. Onnen.
Griffier van den Raad van Justitie te Semarang.	Eén week voor het vertrek van het ss. J. P. Coen van Tandjoeng Priok in de maand Jan. '20.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. E. Hesselink.
Voorzitter van de landraden te Grisee e.a. (Soerabaja).	Op een nader door den Directeur van Justitie te bepalen dag in de maand Mrt. of April 1920.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. C. L. van Delden.
Voorzitter van den landraad te Bangkalan (Madoera).	2 Januari 1920.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. C. J. de Gast.
Voorzitter van den landraad te Menado (Celebes en Onderhoorigheden).	Met ingang van een dag in de maand April of Mei 1920.	De eventueel met verlof vertrekkende ambtenaar is Mr. A. J. C. van Hamel.

Van het Hoofdbestuur: **STUDIE-COMMISSIE.**

VERGADERING op Zaterdag 9 Februari 1920 om 2 uur nam., in de Leeszaal van het Gebouw van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag.

- Agenda:**
- 1e. Notulen.
 - 2e. Reglementswijziging.
 - 3e. Jaarverslag.
 - 4e. Ingekomen stukken.
 - 5e. Rondvraag.
- De wd. Secretaris,
 A. J. GOOSZEN.

Van de Afdeling 's-Gravenhage:

LEZING (met lichtbeelden) op Dinsdag 24 Februari a.s. in de Oranje-Sociëteit, Prins Hendrikplein, aanvang 8 uur 's avonds.

Spreeker: de Heer W. D. H. Baron van Asbeck.
 Onderwerp: „Suriname“.

Toegangskarten te verkrijgen vanaf Maandag 9 Februari a.s. in Boeatan, Heulstraat 19 en Laan van Meerdervoort 187, van 10.30—12 en van 2—4. Aan laatstgenoemd adres kunnen deze karten ook schriftelijk worden aangevraagd.

AUG. SAVELKOUL - AMSTERDAM
 SINGEL, HOEK HEILIGENWEG 20

Batavia - Semarang - Soerabaya - Bandoeng

HEERENKLEEDING NAAR MAAT

Indische Uitrustingen

Vraagt geïllustreerden Catalogus.

C. P. A. NICOLAI
 DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
 hoek Valeriusstraat. 177
 Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
 Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Van het Informatie-bureau:
 (Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING NAAR NEDERLANDSCH-INDIË
 VAN TWEE TANDARTSEN.

Ter voorziening in het tandheelkundig onderwijs aan de Indische artsen scholen en in de tandheelkundige hulp in de bezittingen buiten Java en Madoera kunnen naar Nederlandsch-Indië worden gezonden een tweetal tandartsen, die in het bezit zijn van het in Nederland verworven getuigschrift van tandarts of tandmeester, ten einde daar te lande te worden benoemd tot gouvernementstandheerkundige.

Aan de uitzending is verbonden:

- eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van / 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);
- vrije overtocht in de eerste klasse, ook voor het wettig gezin;
- eene voorloopige bezoldiging van / 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;
- indien de uit te zenden tandartsen gehuwd zijn, uitkeering van het bedrag van eene maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hen verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;
- een renteloos voorschot van ten hoogste / 6000 voor de aanschaffing van een in het bijzonder voor reizen in de tropen geschikt instrumentarium.

De bezoldiging bedraagt / 450 (vier honderd vijftig gulden) 's maands met eene tweejaarlijkse verhoging van / 100 (een honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijkse verhogingen van / 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt een hoogste bezoldiging van / 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Aan hen, die in het bezit zijn van eenige ervaring op tandheelkundig gebied, kunnen reeds dadelijk eene of meer van deze verhogingen worden toegekend.

De werkzaamheden van de gouvernementstandheerkundigen zullen bestaan in:

- het geven van tandheelkundige leergangen aan de Indische artsen scholen, te weten:
 - een leergang, waarin slechts de beginselen der tandheelkunde en het verrichten van eenvoudige kunstbewerkingen den leerlingen wordt bijgebracht;
 - een leergang voor opleiding tot Indisch tandheelkundige;

2° het maken van rondreizen door de buitenbezittingen tot verleening van tandheelkundige hulp; de regeling van de rondreizen — welke beperkt blijven tot de hoofdplaatsen der gewesten en enkele andere plaatsen, en waarin alleen worden opgenomen die gewesten, binnen welke nog geen particulier Europeesch tandheelkundige gevestigd is — geschiedt door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Gedurende deze rondreizen staan de gouvernementstandheerkundigen onder het toezicht van den inspecteur van den burgerlijken geneeskundigen dienst van het ambtsgebied, waarin zij tijdelijk werkzaam zijn.

Voor de behandeling van landsdienaren door de gouvernementstandheerkundigen worden door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst, tarieven vastgesteld, en wel achterstaand tarief A voor ambtenaren, die eene maandelijksche bezoldiging van / 400 en daarbeneden, en tarief B voor hen, die meer dan / 400 per maand inkomen hebben.

Tarief A komt overeen met het tarief, vastgesteld door den militairen geneeskundigen dienst voor de tandheelkundige behandeling van officiersgezinnen, terwijl tarief B het tarief is, volgens hetwelk de tandheerkundigen op Java hunne bemiddelde patiënten plegen te behandelen.

Voor de behandeling van particulieren wordt voorschot van een tarief vastgesteld.

De Indische Regeering behoudt zich echter de bevoegdheid voor, zoo noodig, binnen redelijke grenzen in de tarieven A en B wijziging te brengen, zoodat ook voor hulp aan particulieren een tarief vast te stellen.

Elke plaats zal in het algemeen eenmaal per jaar door een der tandheerkundigen worden bezocht.

Particuliere praktijk op Java en Madoera is den gouvernementstandheerkundigen verboden.

Gedurende hunne rondreis behouden de gouvernementstandheerkundigen hunne bezoldiging, doch kunnen zij geen recht doen gelden op eenige vergoeding van reis- en verblijfkosten.

Voorloopig bestaat het plan de gouvernementstandheerkundigen telkens een half jaar te doen besteden aan het te geven onderricht en aan hunne rondreizen.

GEBR. DIEBEN (Fa C. J. DIEBEN)

Stoomwasscherij „Het Bonte Paard”.

Witte Singel 86 LEIDEN Interc. Tel. 1206

Eerste Electriche Bleek-Installatie.

De wasschen worden in Den Haag afgehaald en bezorgd.

Het instrumentarium en alles wat de gouvernementstandheerkundigen voor hunne praktijk noodig hebben, wordt door hen zelf aangeschaft.

De benoedigdheden voor het door hen te geven onderricht worden voor landsrekening genomen.

Door den hoofdinspecteur, chef van den burgerlijken geneeskundigen dienst, wordt bepaald, welke kunstbewerkingen de tandheerkundigen steeds in staat moeten zijn op hunne rondreizen te verrichten en in verband daarmee welke instrumenten, chemicaliën en benoedigdheden zij verplicht zijn op die reizen steeds met zich te voeren.

Voor de terugbetaling van het hun zoo noodig te verlenen renteloos voorschot zullen zij vóór hun vertrek naar Indië eene notarieele schuldbekentenis moeten aangaan.

Van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moet blijken uit een geneeskundig onderzoek vanwege het Departement van Koloniën.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste dienststreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden eene maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk eene maand bezoldiging, te voldoen op de zoeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhoging over eene maand, door ongehuwden eenmaal.

De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 15 Februari a.s. bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, aanmelden bij de 9de afdeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement onder overlegging van:

- hun diploma;
- eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten worden vermeld de plaats en de datum van geboorte.

De uit te zenden tandartsen zijn verplicht de in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoodat alle andere aan hen ter zake voormeld middelen of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmee is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen vijf jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant van 15 Januari 1920, No. 10.)

**Begunstigers, nieuwe Leden, Contributie-
 verhogingen en op Peil gebrachte contributies
 benevens Abonnés sedert 23 Dec. 1919.**

Begunstigers.

Per jaar.

Javasche Bank, Amsterdam	/ 250.—
Java-China-Japanlijn, Amsterdam	„ 100.—
Nederl. Indische Escompto Mij., Amsterdam	„ 100.—
Koloniale Bank, Amsterdam	„ 100.—
Koninklijke Paketvaart Mij., Amsterdam	„ 100.—
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam	„ 100.—
Handelsvereniging Amsterdam te A'dam	„ 100.—
Ned. Handel-Mij., Heerengracht, Amsterdam	„ 100.—
Surin. Bank, Heerengracht 577, Amsterdam	„ 100.—

M. VISSER,

voorb. A. J. RODBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

J. P. C. NICOLAI & ZOON
 HOF-KLEEDERMAKERS
 Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146
 's-GRAVENHAGE
 Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

Academie des Danses

GERARD J. v. d. MARK

Gediplomeerd Leeraar

BEESTENMARKT 102 TELEF. H. 4871
 DENHAAG

Grootste Modernste eerste klas Inrichting in Nederland

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELN.

WEIJNE & STERNFELD

DANS-INSTITUUT.

Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348
 'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Olympia Theater

Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope

Telefoon H. 3731

*Elken Vrijdag nieuw
 afwisselend programma*

*Olympia Theater door-
 loopende voorstelling,
 aanvang acht uur.*

*Plaatsbespreking kan
 per telefoon geschieden.*

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:
 Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken. 176
 Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoefden.
 Spoedige levering van alle Studieboeken, Tijdschriften en
 Modeplaten.
 Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.
 BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Welmarstraat 16a b. d. Suezkade
 Telefoon 3213 DEN HAAG

Firma Gez. DE GRIJS
 BOTERMARKT 24 - LEIDEN - TELEF. 1322

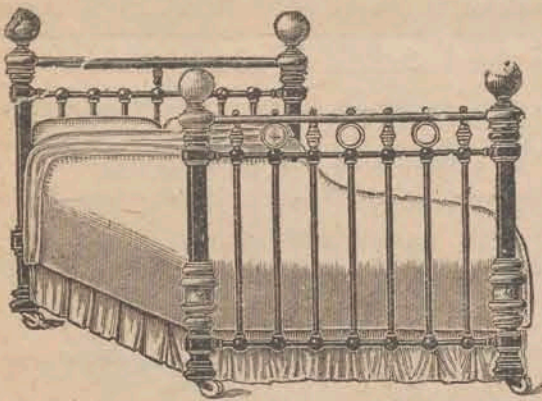
Specialiteit in
Uitzetten en Luiermantelen

J. M. van KEMPEN & ZONEN

Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 198
 s-Gravenhage, Plants 2; Rotterdam, Hoofdstee 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

Th. A. A. SIMONIS,
 GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
 TELEFOON 2535. DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
 Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
 Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

LENSVELT NICOLA
 Den Haag Holland

Beschuit en Roggebrood voor export.

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook **schriftelijk** in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van **vierhonderd en vijftig geslaagden** worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,

Oranjeplein 102 - Den Haag
 .. Telefoon 6225 ..

CHIRURGISCHE INSTRUMENTENFABRIEK
MARTIN LOTH

Westerstraat 14 UTRECHT (Holland)

SPECIALITEIT Complete Installatie van Operatie-, Sterilisatie- en Verbandkamers, Instrumentenkisten voor schepen, Plantages en Mijnen

Export O. en W. Indië, Z.-Afrika - Catalog. op aanvraag

ROTTERDAMSCH LLOYD
 Directie: WM. RUYSS & ZONEN - ROTTERDAM

Geregelde MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadlooze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

H. G. Th. Crone, N. Z. Voorburgwal 104, Amsterdam	/ 100.—
Rubber Cultuur-Mij., Amsterdam, Heerengracht 362, Amsterdam	100.—
S. L. van Microp en Co's. Handelmaatschappij, Rokin 96, Amsterdam	100.—
Javasche Cultuur Mij., Amsterdam	100.—
Indische Handels Compagnie, Amsterdam	50.—
Uniebank, Amsterdam	50.—
Tiedeman en van Kerchem, Heerengr. 435/437, Amsterdam	50.—
Mevr. v. d. Linden van Snelrevaart, Breda	1.—

Nieuwe Leden.

J. D. Fernandes, Amsterdam	/ 10.—
Paul den Tex, Amsterdam	10.—
J. van Hasselt, Haarlem	10.—
D Hudig, Amsterdam	10.—
L. M. D. Valstar, Bloemendaal	10.—
W. R. Menkman, Amsterdam	10.—
P. C. Adrian, Amsterdam	10.—
H. Meinesz, Haarlem	10.—
P. M. J. Kock, den Haag	5.—
F. H. Carbentus Gerritzen, den Haag	5.—
H. J. Meijer, Teteringen	5.—
J. Hofland, den Haag	5.—
J. C. A. Bunnink, den Haag	5.—
P. L. de Gaay Fortman, Amsterdam	5.—
P. P. Huisveld, den Haag	5.—
J. W. Roessingh van Itersen, den Haag	5.—
C. J. van Leeuwen, Apeldoorn	5.—
Wed. J. C. Bernelot Moens, Haarlem	5.—
E. den Dooren de Jong, den Haag	5.—
Halkema, den Haag	5.—
H. Williams, Groningen	5.—
J. J. Coenen, den Haag	5.—
J. M. van Oostrom Soede, Groede	5.—
G. Th. Coers, den Haag	5.—
J. D. Houtzagers, den Haag	5.—
A. E. Boers, Suriname	5.—
W. R. de Greve, Hilversum	5.—
J. Snellen van Vollenhoven, den Haag	5.—
A. C. van den Bijlaardt, Warmond	5.—
E. R. Wolff, den Haag	5.—
L. Knappert, den Haag	5.—
H. Th. van IJseldijk-Nijland, den Haag	5.—
H. J. L. Muskeijn, Vlissingen	5.—
W. J. M. van de Poel, den Haag	5.—
J. A. H. Coops, den Haag	5.—
J. R. R. Prévot, Breda	5.—
J. F. Rijkens, den Haag	5.—
R. J. Limburg Azn., Leeuwarden	5.—
S. Sprée, Rijswijk (Z.-H.)	5.—
M. B. Reiman, Amsterdam	5.—
J. P. van der Ploeg, den Haag	5.—
N. H. van der Lee, Utrecht	5.—
Bibliotheek U.S.S.V., Utrecht	5.—
Mej. Himpe, Breda	5.—
A. H. Stofkamp, Tandjong Pinang	5.—
W. Boetje, den Haag	5.—
W. H. Beck, den Haag	5.—
J. P. Gentil, den Haag	5.—
W. Sonneveld, den Haag	5.—
G. D. P. J. Hotz, den Haag	5.—
H. Schulze, den Haag	5.—
L. R. W. Gey van Pittius, den Haag	5.—
C. H. C. Waal, den Haag	5.—
A. de Wit, den Haag	5.—
F. de Bakker, den Haag	5.—
J. Stroomberg, den Haag	5.—
W. A. Bor, den Haag	5.—
J. R. Jochem, Nijmegen	5.—
W. E. L. K. Audran, den Haag	5.—
L. H. C. Beijens, den Haag	5.—
E. Roodhuyzen, Amersfoort	5.—
A. Ruysch van Dugteren, Leeuwarden	5.—
J. G. Tromp, den Haag	5.—
J. A. H. Broeze van Groenau, den Haag	5.—
D. Merens, den Haag	5.—
E. L. C. Schiff, Voorburg	5.—
P. F. Hoeksema de Groot, den Haag	5.—
J. C. Koster, den Haag	5.—
F. C. Thomson, den Haag	5.—
G. J. Eijbers, Curaçao	5.—
E. A. Ebbink, den Haag	5.—
J. G. B. van Heek, den Haag	5.—
H. G. van Nouhuys, den Haag	5.—
J. G. van de Stadt, den Haag	5.—
M. van Winssen, den Haag	5.—
J. Stigter, den Haag	5.—
H. F. L. Krämer, Rijswijk	5.—

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN
 Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-KONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO.
 Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN
 (onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
 Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst
 naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haiti.

J. C. C. Nijland, s-Hertogenbosch	/ 5.—
M. L. Pliester, den Haag	5.—
H. A. Meyer, Amsterdam	5.—
J. H. Hendrikse, Amsterdam	5.—
J. Th. Terburgh, Amsterdam	5.—
R. van Ameyden van Duyn, Den Haag	5.—
John Bel van Toor, Hilversum	5.—
W. C. van der Meulen, Hilversum	5.—
Sordam, Suriname	2.50
S. M. Teng, Leiden	2.50
C. A. van Reijen, Leiden	2.50
L. Onvlee, Leiden	2.50
P. Voorhoeve, Leiden	2.50

Contributie-verhoogen.

H. E. Levert, den Haag	van / 5.— op / 10.—
J. Bierens de Haan, Amsterdam	5.— " " 10.—
R. A. Kaiser, Huis ter Heide	5.— " " 10.—
J. P. C. Harteveld, den Haag	5.— " " 7.50
J. H. Dibbetz, den Haag	2.50 " " 6.—
S. J. Weg, Groningen	1.50 " " 2.50

Op peil gebrachte contributiën.

F. K. Scherius, den Haag	/ 5.—
Hidde Nijland, den Haag	5.—
C. L. C. de Bruin, den Haag	5.—
J. Wolterbeek Muller, den Haag	5.—
P. S. van Ronkel, Leiden	5.—
W. van der Gaauw, Rotterdam	5.—
G. A. Römer, Apeldoorn	5.—
J. H. Boschman, den Haag	5.—
C. W. B. Thieme geb. du Bois van Alderwerelt, Amsterdam	5.—
N. J. C. van Polanen Petel, den Haag	5.—
P. Hubrecht, Doorn	5.—
G. M. van Blankensteijn, Haarlem	5.—
H. G. Leuring, Bandoeng	5.—
J. E. Bijlo, Bandoeng	5.—
F. B. Munnink, Djocdjakarta	5.—
A. H. G. Fokker, den Haag	5.—
Mevr. Fokker, den Haag	5.—
P. H. van Hengst, Amersfoort	5.—
W. J. Boucher, den Haag	5.—
H. C. M. Reijens, Leiden	5.—
J. H. van Baar van Slangenburgh, Haag	5.—
H. G. Heijting, den Haag	5.—
Mej. A. Henny, den Haag	5.—
W. van Gelder, den Haag	5.—
Mevr. Wed. van der Willigen-Köhler, Teteringen	5.—
J. C. E. van Deventer, Teteringen	5.—
J. C. Winssen, Bandoeng	5.—
H. J. Vermeer, Huis ter Heide	5.—
C. A. Goldenberg, Deventer	5.—
A. H. J. G. Walbeehm, Leiden	5.—
S. Kalff, Haarlem	5.—
H. W. Scheuer, den Haag	5.—
H. A. Kooy, Haarlem	5.—
J. H. Fuchter, den Haag	5.—

Bijdragen.

J. Koning, Amsterdam	In eens. / 10.—
----------------------	-----------------

Abonnementen.

Poolch Koffiehuis, Amsterdam	/ 5.—
Café de Kroon, Amsterdam	5.—
Hotel van Gelder, Amsterdam	5.—
Hotel Café Restaurant Schiller, Amsterdam	5.—
Grand Café Neuf, Amsterdam	5.—
Bracks' Doelen Hotel, Amsterdam	5.—
Krasnapolski, Amsterdam	5.—
Amstelhotel, Amsterdam	5.—
Hotel de l'Europe, Amsterdam	5.—
Hotel Victoria, Amsterdam	5.—
Th. Meerman, Amsterdam	5.—

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
 Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.
 Uitvoering dienstregeelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

J. P. FLECK - Utrecht
 Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
 COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
 Behangerij Stoffeederij
 Matrassen en Beddenfabriek
 ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, Piet Heinplein, Tel. 1587 1588
 Bijkantoor: DEN HELDER, Hoofdgracht 37, Tel. 83.

Vereeniging OOST en WEST.
 HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden. Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10-12 v.m. en 2.30-4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01 1/2;
- b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ; II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
- c. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
- No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 1/2 frankeerkosten.
- No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd - of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admmissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Bujs Ballotstraat 15.**
 Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooze Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 - Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
 - S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte-Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 - P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
 - J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
 - B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
 - A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
 - Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
- LEDEN**, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
 Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
 2de Schuijststraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Wed. H. RAHDER & Zoon
 Wijnhandelaren
 Filiaal: 's-Gravenhage
 Hoofdkantoor: Amsterdam
 Filiaal: Arnhem
 Filiaal: 190 Gorinchem
 Heemskerckstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
 Tel. H. 3493. Inters. Tel. 389. Tel. 280. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

WANNEER GIJ
 Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar
Kleermakerij „UNICUM”
 Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG
 De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S ORGELS
 REPARATIE - STEMMEN - RUILEN
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN
GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG
 BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

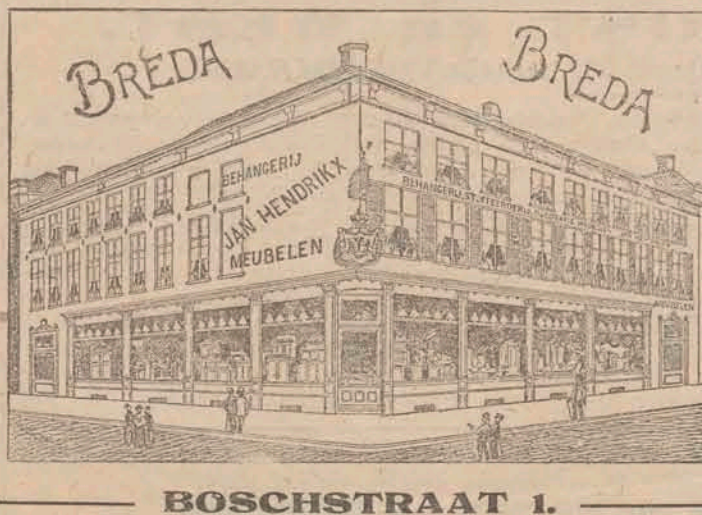
AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Modemagazijnen
van Bommel
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106

202

Opruiming
Voor Dames CONFECTIE
ALLEEN Prins Hendrikstraat

BOSCHSTRAAT 1.

104

F^a G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermakers.
Bontwerkers.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

Mooie collectie Bontstellen
Seal Bisam Mantels

187

Instituut W. G. TAANMAN
INTERNAAT EXTERNAAT
de Perponcherstraat 105 de Perponcherstr. 101-103

Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. e. Inst., voor de Marine Milit. Academie, Cand. O.-I. ambtenaar.
Afd. B. Opleiding voor Staatsexamen A. en B.
Afd. C. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Landbouwsch., Machinistensch., enz.
Afd. D. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar. Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

169

Firma H. RAHR, Utrecht
ACHTER ST. PIETER 4 TELEFOON 443
OPGERICHT 1835. 201

Piano- en Muziekhandel.

HOEKER & ZN.
Uitsluitend adres Heerengracht 435-437
Goud - Zilver
Paarlen - Brillanten
AMSTERDAM 192 Telefoon 309 Noord

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

- Manufacturen
- Witte Goederen
- Karpetten
- Loopers
- Ledikanten
- Bedden
- Dekens
- Matrassen
- Vitrages
- Gordijnen

Groote sorteering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

SPORTARTIKELN

TRUIEN
GOLFERS (Sportmantels)
MUTSEN
KOUSSEN
ECHARPES
HANDSCHOENEN

voor Dames
Heeren en
Kinderen

Mantel en Costumemagazijnen

Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 Telefoon 2005
Noordeinde 17a ... Telefoon 6537 159

... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ...
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sorteering, prima coupe en kwaliteiten.

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda. 109

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,
Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902. 30

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg. 95

5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.